

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Fakulta humanitních studií

Institut mezioborových studií Brno

**Kriminalita příslušníků Policie České republiky a formy její
prevence**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Alena Plšková

Vypracoval:

Bc. Tomáš Zelený

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Kriminalita příslušníků Policie České republiky a formy její prevence“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 30. 3. 2009

.....
Bc. Tomáš Zelený

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Aleně Plškové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé diplomové práce.

Také bych chtěl poděkovat své přítelkyni Heleně Broncové za morální podporu a pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé diplomové práce, a které si nesmírně vážím.

Tomáš Zelený

Obsah

Úvod.....	6
Teoretická část	7
1. Kriminalita policistů, její příčiny, formy, společenské důsledky	8
1.1 Pojem „kriminalita policistů“	8
1.2 Příčiny kriminality policistů.....	10
1.3 Formy kriminality policistů	13
1.3.1 Úplatkářství.....	13
1.3.2 Zneužití pravomoci veřejného činitele.....	16
1.3.3 Podvod	21
1.3.4 Pojistný podvod	23
1.3.5 Vojenské trestné činy	24
1.3.6 Jiné trestné činy.....	26
1.4 Důsledky kriminality policistů.....	29
2. Možnosti prevence kriminality policistů	32
2.1 Prevence kriminality policistů v právní oblasti	32
2.2 Prevence kriminality policistů v pedagogické oblasti	36
2.3 Prevence kriminality policistů v organizační oblasti	42
2.4 Prevence kriminality v technické oblasti	43
Empirická část.....	45
3. Kriminalita policistů ve světle empirických údajů	46
3.1 Statistické údaje ke kriminalitě policistů	46
3.1.1 Trestná činnost policistů v roce 2003	47
3.1.2 Trestná činnost policistů v roce 2004	48
3.1.3 Trestná činnost policistů v roce 2005	49

3.1.4 Trestná činnost policistů v roce 2006	51
3.1.5 Trestná činnost policistů v roce 2007	51
3.1.6 Trestná činnost policistů v roce 2008	52
3.2 Několik případových studií	53
3.2.1 Petr	53
3.2.2 Mírek	55
3.2.3 Karel	56
3.3 Výzkum k postojům policistů k trestné činnosti svých kolegů.....	57
Závěr	64
Resumé.....	66
Seznam použité literatury.....	69

Úvod

Kriminalitu (z lat. *crimen*, tj. zločin) lze obecně označit za jeden z nejzávažnějších sociálně-patologických jevů, který každoročně vede ke značným škodám na majetku, zdraví a bohužel i životech. V případě kriminality příslušníků Policie České republiky (dále „kriminalita policistů“) se jedná o jev závažnější, než u jiných pachatelů, poněvadž policisté se mají významně podílet na odhalování a vyšetřování trestných činů, takže pácháním trestné činnosti jdou proti jednomu ze svých stěžejních úkolů. Jedním z hlavních rysů kriminality policistů je její latence, která znemožňuje účinnější odhalování a trestání trestných činů spáchaných policisty. Tato skutečnost je dána zejména tím, že policisté znají ze své praxe postupy a metody, jimiž se trestná činnost odhaluje a vyšetřuje, což jim v řadě případů umožňuje vyhnout se případné trestní odpovědnosti.

V podmínkách České republiky je kriminalita policistů vnímána jako poměrně rozšířený jev. K tomuto mínění veřejnosti přispívají zejména mediálně rozebírané kauzy pochybení policistů, což v řadě lidí může vyvolávat dojem, že kriminalita policistů je velmi rozšířená. Příslušné statistiky orgánů činných v trestním řízení, které se podílejí na odhalování, vyšetřování a souzení trestné činnosti policistů však tento názor veřejnosti podporovaný mediálně vytvářeným obrazem až tak jednoznačně nepotvrzují, což však neznamená, že je možné tento problém bagatelizovat. Na druhé straně je však nutné si uvědomit, že statistické údaje ke kriminalitě policistů se týkají pouze vyhledaných a objasněných trestných činů, jichž se dopustili policisté, z čehož plyne, že kriminalita policistů je ve skutečnosti o něco vyšší.

Cílem diplomové práce je na základě studia dostupných zdrojů objasnit samotný pojem „kriminalita policistů“. Dalším cílem je identifikovat její příčiny, rozebrat její základní formy (zejména s důrazem na trestnou činnost, již se jako speciální subjekt dopouštějí policisté) a objasnit společenské důsledky kriminality policistů. Kromě již uvedeného je dalším cílem práce hledat možnosti prevence tohoto negativního jevu v různých oblastech, čímž by byl naplněn i praktický dosah práce. V empirické části práce bylo cílem poskytnout obraz o rozsahu kriminality policistů u nás, o její vývojové tendenci i blíže pojednat o některých faktorech, které napomáhají jejímu vzniku.

Teoretická část

1. Kriminalita policistů, její příčiny, formy, společenské důsledky

1.1 Pojem „kriminalita policistů“

Při vymezení pojmu „kriminalita policistů“ vyjdeme z obecné definice pojmu „kriminalita“. V literatuře je přitom možné se setkat s celou řadou vymezení tohoto pojmu. Např. Slovník cizích slov (Klimeš, 1994, s. 382) tento pojem definuje jako „... společenský jev, kterým se rozumí souhrn trestné činnosti v určité oblasti za určité období“. Jiná definice pojmu „kriminalita“ uvádí, že se jedná o „... úhrn činů uvedených v trestním zákoně obvykle popisovaných podle prostoru, času, rozsahu, struktury a pohybu. V obecném slova smyslu je to zločinnost, tedy společenský jev, kterým se rozumí souhrn trestné činnosti.“ (<http://www.icm.cz/kriminalita-a-delikvence-charakteristika>).

Kvantitativní vyjádření kriminality, které je postaveno buď na souhrnných údajích o počtech odsouzených osob, nebo na údajích o spáchaných trestných činech dává všeobecnou a nepřiliš zevrubnou informaci o stavu ve společnosti. V této souvislosti je zapotřebí si uvědomit, že kriminalita není homogenním jevem, poněvadž jsou do ní zahrnována velmi různorodá antisociální jednání, kterých jednotícím činitelem je fakt, že jsou trestními normami označena za trestné činy. Proto je nedílnou součástí zkoumání kriminality rovněž i zkoumání skladby kriminality, jakož i strukturálních změn, které v rámci celkové kriminality probíhají (Kuchta a kol., 2002, s. 59).

Pojem „kriminalita policistů“ je možno tedy vymežit jako souhrn trestných činů spáchaných příslušníky Policie České republiky v daném kalendářním roce. Není přitom důležité, zda se trestného činu dopustili v souvislosti s výkonem služby či nikoliv. Takto je předmětný pojem chápán i ve statistikách Inspekce Policie České republiky (dále je uváděna pod pojmem „Inspekce Ministra vnitra“, který je vžitější).

Jak se lze dočíst na webových stránkách Inspekce Ministra vnitra „Hlavním předmětem činnosti je odhalovat a prověřovat skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, jehož pachatelem je policista nebo zaměstnanec Policie ČR. Inspekce Police České republiky (dále jen "inspekce") v rámci své působnosti zejména

provádí operativně pátrací činnosti, zjišťuje kontrolními metodami, zda se policisté nebo zaměstnanci Policie ČR nedopustili trestného činu. Vyřizuje ve své působnosti petice nebo stížnosti na policisty povolané k plnění úkolů v ministerstvu, policejního prezidenta a jeho náměstků, ředitele středních policejních škol ministerstva, pokud jsou policisty, podílí se na tvorbě a realizaci koncepce a programů předcházení a odhalování trestné činnosti páchané policisty, spolupracuje na mezinárodní úrovni s obdobně postavenými útvary a institucemi jiných států a spolupracuje s ministerstvem při zajišťování informovanosti veřejnosti.“
(<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=7768&doctype=ART&lang=cs>).

Vymezení pojmu „kriminalita policistů“ by nemohlo být úplné, pokud by současně nebyl vymezen samotný pojem „trestný čin“. Tento pojem je vymezen v ustanovení § 3 odst. 1 trestního zákona jako čin nebezpečný pro společnost, jehož znaky jsou uvedeny v trestním zákoně. Každý trestný čin je protiprávním jednáním. Některé definice tohoto pojmu akcentují i znak zavinění, když vychází z toho, že zavinění je jedním ze základních principů trestního práva. Ustanovení § 3 odst. 2 trestního zákona dále konstatuje, že čin, kterého stupeň nebezpečnosti pro společnost je nepatrný, není trestným činem, přestože jinak vykazuje znaky trestného činu.

K pojmovým znakům trestného činu náleží (srovnej např. Novotný, Růžička a kol., 2002, s. 18 a 19):

- materiální znak – nebezpečnost činu pro společnost – jak vyplývá z ustanovení § 3 odst. 4 trestního zákona, „stupeň nebezpečnosti činu pro společnost je určován zejména významem chráněného zájmu, který byl činem dotčen, způsobem provedení činu a jeho následky, okolnostmi, za kterých byl čin spáchán, osobou pachatele, mírou jeho zavinění a jeho pohnutkou“;
- formální znak – znaky uvedené v trestním zákoně:
  - typové znaky – tvoří skutkové podstaty trestného činu uvedené ve zvláštní části trestního zákona (individuální objekt, objektivní stránku, subjekt a subjektivní stránku trestného činu);
  - věk a přičetnost pachatele (tzv. obecné znaky, poněvadž jsou společné pro veškeré trestné činy).

Zaviněním se rozumí vnitřní (psychický) vztah pachatele trestného činu k porušení nebo ohrožení zájmu chráněnému trestním zákonem vyvolanému způsobem uvedeným v trestním zákoně (Solnař, 1972, s. 208). Pokud hovoříme o zavinění

pachatele, pak je nutno uvést, že podle ustanovení § 3 odst. 3 trestního zákona je k trestnosti zapotřebí úmyslného zavinění, pakliže trestní zákon výslovně nestanoví, že postačí zavinění z nedbalosti. V souladu s ustanovením § 4 trestního zákona je trestný čin spáchán úmyslně za situace, pokud pachatel:

- a) chtěl způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem, nebo
- b) věděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, a pro případ, že je způsobí, byl s tím srozuměn.

Z nedbalosti je podle ustanovení § 5 trestního zákona trestný čin spáchán tehdy, pokud pachatel:

- a) věděl, že může způsobem uvedeným v trestním zákoně porušit nebo ohrozit zájem chráněný tímto zákonem, ale bez přiměřených důvodů spoléhal, že takové porušení nebo ohrožení nezpůsobí, nebo
- b) nevěděl, že svým jednáním může takové porušení nebo ohrožení způsobit, ačkoliv o tom vzhledem k okolnostem a k svým osobním poměrům vědět měl a mohl.

1.2 Příčiny kriminality policistů

K účinné prevenci každého sociálně patologického jevu je důležitá znalost jeho příčin. Nejinak tomu je i v případě kriminality, kriminalitu policistů nevyjímaje. Zde je nutno předeslat, že stejně jako je různorodé spektrum jednání, které je trestními předpisy označováno jako trestný čin, stejně různorodé je i spektrum okolností a faktorů, které kriminalitu zapříčiňují. Obecně však můžeme příčiny kriminality policistů klasifikovat na vnitřní a vnější. Vnitřní příčiny kriminality policistů souvisí s osobností samotného policisty, vnější jsou pak nezávislé na jeho vůli a spočívají v okolním prostředí, v němž policista žije či v minulosti žil. Toto dělení je však pouze orientační, poněvadž v každodenní praxi dochází ke vzájemné interakci těchto faktorů a případné spáchání trestného činu policistou je výslednicí působení obou těchto skupin faktorů.

Vnitřní příčiny kriminality policistů spočívají zejména v charakterových vlastnostech, temperamentu a hodnotovém žebříčku policistů.

Charakterové vlastnosti vyjadřují vztah člověka k důležitým životním a společenským jevům, ke společenským hodnotám a k sobě samému. Charakterové

vlastnosti je přitom možné rozdělit do následujících skupin (Ďurič, Štefanovič a kol., 1977, s. 161 až 163):

- vztah k základním životním otázkám, životní cíle a světonázor – je možné mezi ně zařadit celou škálu vlastností, mezi kterými je nutno vyzvednout čest, společenské uznání, vlastenectví, bohatství, spravedlivost, cílevědomost, optimismus, statečnost, čestnost, svědomitost, smysl pro spravedlnost, zásadovost, bohatství, pohodlný život, individualismus, bezcílnost, životní prázdnota, pohodlnost, lhářství, podvádění, zlomyslnost, mravní neodpovědnost či pokrytectví;
- vztah k sobě samotnému a k ostatním lidem – pro mezilidské vztahy jsou charakteristické takové vlastnosti, jimiž jsou přátelskost, společenskost, ohleduplnost, shovívavost, obětavost, slušnost, zdvořilost apod. a na druhé straně podezřívavost, egoismus, podceňování druhých, neupřímnost, falešnost, hrubost či nevlídnost; pokud se týká vztahu člověka k sobě samotnému, zde je možné uvést jako příklad následující vlastnosti: zdravé sebevědomí, hrdost, sebekritičnost či naopak sebepřečehování, povýšenost, nedostatek sebedůvěry apod.;
- vztah k povinnostem a k práci – zde je možné uvést takové vlastnosti, jakými jsou smysl pro povinnost, svědomitost, uvědomělý vztah k práci, radost z práce, vytrvalost, usilovnost, důkladnost, soustavnost, pořádkumilovnost a jejich protipóly zanedbávání povinností, lenost, vyhýbání se práci, nepořádnost, nedbalost či povrchnost;
- volní vlastnosti – vyjadřují především vztah jedince k cíli jednání, v rozhodování se a ve zdolávání překážek, přičemž sem náleží např. cílevědomost, odvaha, smělost, houževnatost, vytrvalost, samostatnost, sebeovládání a z negativních pak nerozhodnost, váhavost, unáhlenost, tvrdošijnost, tvrdohlavost apod.

Ze shora uvedeného výčtu je patrné, že řada negativních charakterových vlastností se v konečném důsledku může za souhry určitých okolností negativně projevit v protiprávním jednání policisty.

Jako příčinu kriminality policistů nelze vyloučit ani určitou nevyzrálou některých z nich. Pro tento závěr svědčí to, že podle statistik se trestných činů dopouštějí zejména mladší policisté (ať již služebně či věkově). S touto nevyzrálostí může souviset i určitý pocit nového policisty, že se mu v tomto postavení přece

„nemůže nic stát“, který v něm může budít dojem, že na něj „nikdo nemůže“. Od takového dojmu nebývá daleko k tomu, aby se jedinec dopustil protiprávního jednání.

Pokud se týká hodnotového žebříčku, pak je možné předpokládat, že trestné činnosti se dopouštějí především policisté, kteří jsou individualisticky zaměřeni. Zde je nutno si uvědomit, že policista musí v řadě situací nadřadit služební zájem nad zájem vlastní, což za podmínek, kdy je jedinec zaměřený sám na sebe a vlastní prospěch, lze jen velmi těžko. Přílišná zaměřenost na sebe sama se projevuje i v tom, že policista může brát svoje povolání pouze jako zdroj pravidelného příjmu, aniž by si uvědomoval, že se jedná v první řadě (ač to zní jako klišé či nadneseně) o poslání. Uvědomění si tohoto faktu je jednou z neúčinnějších cest profylaxe kriminálního jednání policistů, poněvadž u takového policisty existují morální hodnoty, které mu brání jít proti svému poslání.

Někdy je trestná činnost policistů rovněž reflexí nízké úrovně právního vědomí některých policistů, především pak těch, kteří službu vykonávají teprve krátce a neprošli nezbytnou teoretickou přípravou. Tato nízká úroveň se přitom projevuje ve dvou ohledech. V prvním ohledu v nedostatečné znalosti předpisů, kvůli které překročí svoji pravomoc, popřípadě tuto vykonávají způsobem, který je v rozporu se zákonem. Dále se pak nedostatečná znalost právních předpisů projevuje v tom, že si neuvědomují možné následky svého protiprávního jednání, kdy tak právo neplní svoji preventivní roli.

Vnější příčiny kriminality policistů můžeme spatřovat v absenci účinné kontroly práce policistů, ať již ze strany jejich nadřízených, či jiných k tomu oprávněných orgánů (státního zastupitelství, Inspekce Ministra vnitra apod.) a konečně i ze strany veřejnosti. Lze se domnívat, že svoji roli zde sehrává i vliv médií, která práci policie prezentují převážně negativisticky, kdy poukazují na dílčí pochybení policistů a tato pochybení jednotlivců generalizují na většinu příslušníků policie. Není divu, že si pak někteří policisté řeknou, že nemá smysl s tímto mediálně budovaným obrazem policie zbytečně bojovat a podlehnou mu, což se projeví pávě pácháním trestné činnosti. Opomenout nelze ani kriminogenní situace, tj. situace, které jsou v určitém smyslu pro pachatele trestného činu příhodnější (takto se může jednat např. o situaci, kdy policista při ohledání místa činu nalezne vyšší obnos peněz, které patřili oběti, a protože jej zrovna nikdo nepozoruje, tento si ponechá pro sebe).

1.3 Formy kriminality policistů

Formami trestné činnosti policistů budeme pro účely této práce rozumět typické trestné činy, kterých se policisté dopouštějí. K těmto je možné zařadit následující trestné činy: úplatkářství, zneužívání pravomoci veřejného činitele, maření úkolů veřejného činitele z nedbalosti, podvod, pojistný podvod a tzv. vojenské trestné činy. Kromě těchto typických trestných činů se policisté mohou samozřejmě dopouštět trestných činů, jichž se může dopouštět kterýkoliv jiný pachatel.

1.3.1 Úplatkářství

Obecně bývá tento problém označován pojmem „korupce“, který je však širší, než pojem úplatkářství. Např. nevládní organizace Transparency International vymezuje pojem korupce jako „... zneužití pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního prospěchu. Znamená takové jednání představitelů veřejného sektoru (ať už se jedná o politiky či státní úředníky), jímž se nedovoleně a nezákonně obohacují prostřednictvím zneužívání pravomocí, které jim byly svěřeny.“ (Štička, 2005, s. 7). V trestním zákoně je problematika úplatkářství řešena ve dvou ustanoveních – v ustanovení § 160 (přijímání úplatku) a v ustanovení § 161 (podplácení) trestního zákona.

Přijímání úplatku. Trestného činu přijímání úplatku ve smyslu ustanovení § 160 trestního zákona se dopouští ten, „kdo v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu přijme nebo si dá slíbit úplatek...“ nebo ten, kdo takových okolností úplatek žádá.

Pojem „obecný zájem“ je nutno v souladu s rozhodnutím zveřejněným v R16/1988 vykládat nikoliv jen jako činnost související s rozhodováním státní moci a správy, nýbrž i jako jinou činnost při uspokojování zájmů občanů a organizací v oblasti materiálních, sociálních, kulturních a jiných potřeb, na jejichž řádném a nestranném plnění má zájem celá společnost nebo určitá sociální skupina. Nelze sem tedy zahrnovat případy výlučně osobních potřeb.

Pojem „úplatek“ je možné vymezit jako protiprávní plnění jiné osobě obdařené právě specifickým postavením upláceného jako osoby, která má možnost ovlivnit věci obecného zájmu. V souladu se společným ustanovením § 162a odst. 1 trestního zákona k úplatkářství se úplatkem „... rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat

uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.“ V judikatuře k tomuto trestnému činu se dočítáme, že „Úplatek je neoprávněný majetkový prospěch pro toho, kdo jej přijal.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 23. března 1983, sp. zn. 5 Tz 15/82). V případě úplatku se tedy nejedná o libovolnou výhodu, jíž se dostává jiné osobě, nýbrž pouze o výhodu protiprávní, která sleduje narušení zájmu, jenž je chráněn ustanovením trestního zákona týkajícího se úplatkářství, jehož podstata spočívá v nestranném a poctivém obstarávání věci obecného zájmu. Pro posouzení skutečnosti, zda jde o úplatek či nikoliv, není rozhodující výše úplatku. Rovněž tak není ani rozhodující forma úplatku, tj. je-li poskytován ve formě peněz, jiných věcí či služeb. V oblasti výkonu státní moci a samosprávy a činnosti veřejných činitelů, kam spadá činnost policie a práce policistů, není možné tolerovat žádné úplatky, byť by se jednalo o úplatky nepatrné hodnoty.

Jako konstatuje Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 25. března 1977, sp. zn. 11 Tzf 11/77 „Trestné činy přijímání úplatku podle § 160 odst. 1 a podle § 160 odst. 2 tr. zák. jsou samostatné trestné činy. Jednočinný souběh těchto trestných činů není možný.“

Pokud se týká trestného činu přijímání úplatku ve smyslu ustanovení § 160 odst. 1 trestního zákona, jde tedy o samostatnou skutkovou podstatu, která má dva způsoby spáchání.

Ten první spočívá v tom, že pachatel přijal úplatek. Přitom není rozhodné, kdy k jeho přijetí došlo – zda před, v průběhu nebo po obstarání věci obecného zájmu. Rovněž tak není rozhodující, zda k přijetí úplatku došlo na základě nějaké předběžné dohody či bez ní.

Další způsob spáchání tohoto trestného činu je spjat se situací, kdy pachatel neodmítne úplatek a byť i mlčky s nabídkou úplatku souhlasí. V této situaci není rozhodné, zda nakonec nabídka bude splněna, tj. zda k poskytnutí úplatku nakonec dojde. Dojde-li ke splnění nabídky, pak lze konstatovat, že došlo k naplnění obou varianty spáchání činu podle § 160 odst. 1 trestního zákona.

Ustanovení § 160 odst. 2 trestního zákona tvoří další samostatnou skutkovou podstatu, když stanoví, že se tohoto trestného činu dopustí ten, kdo za okolností uvedených v odstavci 1 úplatek žádá. Znak „úplatek žádá“ je „... naplněn tehdy, jestliže pachatel dal sám podnět k poskytnutí úplatku nebo ke slibu úplatku. Právě u tohoto znaku nemusí jít o výslovnou žádost o úplatek a postačuje projev, z něhož je

nepochybné, že pachatel navozuje situaci, aby mu byl úplatek nabídnut, a poté, co mu je taková nabídka učiněna, úplatek neodmítne a výslovně nebo alespoň konkludentně s ní souhlasí.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. srpna 2006, sp. zn. 8 Tdo 864/2006). Tento znak (tj. „žádá úplatek“) nevyžaduje, aby pachatel požádal o úplatek výslovně. Postačí libovolné jednání, ze kterého je patrné, že pachatel úplatek očekává a chce. (Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 23. února 1983, sp. zn. 11 Tz 3/83). K dokonání tohoto trestného činu dojde již tím, že pachatel úplatek žádá. Není přitom rozhodné, zda mu byl na základě tohoto podnětu úplatek poskytnut či slíben. K faktu, že pachatel, který úplatek žádal, jej přijal, se přihlíží při výměře trestu v rámci okolností určujících stupeň nebezpečnosti činu pro společnost. (Srovnej Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 25. března 1977, sp. zn. 11 Tzf 11/77).

V reálném životě se přijímání úplatku ze strany policistů vyskytuje v několika různých podobách, které jsou zřejmé z níže uvedených případů, které byly v poslední době medializovány.

Velmi často se lze s podplácením setkat při legalizaci pobytu cizinců u příslušníků cizinecké policie. V březnu loňského roku byl obžalován bývalý inspektor služby cizinecké policie v Karlových Varech Radek K. (35 let). Tento měl podle obžaloby inkasovat v nejméně 330 případech různé finanční částky za legalizaci pobytu cizinců (většinou občanů Vietnamu), kteří k němu nesplňovali zákonem předepsané podmínky. Jejich pobyt přitom vyřizoval takřka obratem. K povolení pobytu bylo z jeho strany údajně využíváno falešných oddacích listů. V řadě případů však nemohlo k uskutečnění těchto sňatků dojít, poněvadž v době jejich uzavření se cizinci na našem území nezdržovali legálně a byli bez jakýchkoliv dokladů. Obžalovaný si měl díky této činnosti přijít za zhruba tři roky na více než sedm a půl milionu Kč a téměř 3.000,- € (<http://www.novinky.cz/clanek/136098-policejniho-milionare-soudi-za-korupci.html>).

V prosinci loňského roku projednával soud případ svou bývalých policistek tamního oddělení cizinecké policie Radky K. a Michaely K. První uvedená u soudu doznala, že si za rok přišla na úplatcích za přednostní vyřizování povolení k pobytu cizinců v naší republice na částku přesahující 120 tisíc. Kuriózní na celém případě je skutečnost, že obě obžalované měly vylepšit pověst svého pracoviště poté, co tato byla poškozena podobným jednáním Radka K. a Pavla K. Vedle bývalých policistek současně obžalováno i pět cizinců, kteří jim měli úplatky poskytnout

(<http://www.novinky.cz/clanek/157127-policistky-braly-uplatky-zalobce-jim-navrhli-nepodminene-tresty.html>).

Podplácení. Trestného činu podplácení podle ustanovení § 161 trestního zákona se dopustí ten, kdo „... jinému v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek...“. Úmysl pachatele u tohoto trestného činu musí směřovat k získání určité výhody v souvislosti s obstaráním věcí obecného zájmu. Znak „poskytne úplatek“ vyjadřuje přímé poskytnutí úplatku v libovolné formě, přičemž se může jednat o peníze, věci či protislužbu (např. nabídku soulože). Pro naplnění znaku „nabídne úplatek“ je možné, aby nabídka úplatku byla výslovná nebo konkludentní (učiněná mlčky). Pachatel touto nabídkou vyjadřuje ochotu úplatek poskytnout. Není rozhodné, kdy má k předání úplatku dojít, jestli před vyřízením věci nebo až po vyřízení. Znak „slíbí úplatek“ je obvykle vyjádřen ve formě závazku poskytnout úplatek v budoucnu po splnění nějaké podmínky. Tohoto trestného činu se může dopustit jak osoba, která není policistou, tak i samotný policista, který v rámci určité hierarchizované skupiny poskytne, nabídne či slíbí úplatek za obstarání věci veřejného zájmu.

Dostupná judikatura tu k osobě odlišného od policisty konstatuje následující: „Nabídl-li obviněný příslušníkům SNB a členu PS VB bezvýsledně úplatek za to, aby mu vrátili zadržený řidičský průkaz a upustili od dalších služebních úkonů směřujících ke zjištění, zda neřídil motorové vozidlo po použití alkoholických nápojů, naplnil znaky trestných činů podplácení podle § 161 odst. 1, 2 tr. zák. a přípravy k trestnému činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 7 odst. 1, § 158 odst. 1 písm. c) tr. zák. v jednočinném souběhu. ... Trestný čin přípravy k trestnému činu zneužívání pravomoci veřejného činitele podle § 7 odst. 1, § 158 odst. 1 písm. c) tr. zák. není v takovém případě konzumován trestným činem podplácení podle § 161 odst. 1, 2 tr.zák.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 4. září 1981, sp. zn. 7 Tz 39/81).

1.3.2 Zneužití pravomoci veřejného činitele

Skutkové podstaty trestného činu zneužití pravomoci veřejného činitele jsou obsaženy v ustanoveních § 158 (zneužívání pravomoci veřejného činitele) a § 159 (maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti) trestního zákona.

Zneužívání pravomoci veřejného činitele. Trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele ve smyslu ustanovení § 158 odst. 1 trestního zákona se dopustí „Veřejný činitel, který v úmyslu způsobit jinému škodu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch:

- a) vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím zákonu,
- b) překročí svou pravomoc, nebo
- c) nesplní povinnost vyplývající z jeho pravomoci, ...“.

Pojem „pravomoc veřejného činitele“ je možné vymezit jako rozhodovací činnost veřejného činitele, kterou se tento podílí na plnění úkolů společnosti a státu. U pravomoci platí, že v sobě zahrnuje prvek moci a rozhodování. Meze pravomoci jsou (a musí být) určeny zákonem nebo musí vycházet zákona. Obsahově je pojem „pravomoc“ užší v porovnání s pojmem „obstarávání věci obecného zájmu“, který byl rozebírán ve výkladu k ustanovením § 160 a 161 trestního zákona.

V případě úmyslu způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněný majetkový prospěch je postačující již jen taková pohnutka, aniž by bylo nezbytné, aby skutečně došlo ke škodě či k získání neoprávněného prospěchu. Škoda může být přitom jak hmotná, tak i nehmotná (např. škody na zdraví, na pověsti, na právech). Neoprávněným majetkovým prospěchem se rozumí libovolné neoprávněné zvýhodnění, ať již hmotné či nehmotné (srovnej např. Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 24. září 1974, sp. zn. 6 Tz 73/74).

Znak „vykonává pravomoc způsobem odporujícím zákonu“ vyjadřuje tu skutečnost, že pachatel skutku přímo porušuje zákonnou povinnost nebo povinnost uloženou mu podle zákona. Znak „překročí svou pravomoc“ znamená, že pachatel takového skutku překročí meze či podmínky, které jsou zákonem stanoveny pro výkon pravomoci. Může se jednat především o jednání bez potřebného schválení nadřízeným nebo jiným orgánem nebo o jednání bez potřebného zmocnění. Znak „nesplní povinnost vyplývající z jeho pravomoci“ je naplněn tehdy, pokud pachatel nesplní povinnost uloženou mu podle zákona nebo na základě jiného právního předpisu nebo povinnost vyplývající z funkce či pracovního zařazení. Pro naplnění tohoto znaku je nutné, aby šlo z jeho strany o úmyslné opomenutí. V praxi se obvykle jedná o případy porušení povinnosti zakročit proti pachateli trestného činu nebo přestupku.

V běžném životě může být policisty skutková podstata tohoto trestného činu naplňována různými způsoby. V následujícím výkladu se zaměříme na některé z nich, které byly projednávány v minulosti našimi soudy.

Z Rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. prosince 2003, sp. zn. 5 Tdo 1293/2003 se podává, že policista se může dopustit trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele dle ustanovení § 158 odst. 1 písm. a) trestního zákona v jednočinném souběhu s trestným činem vydírání dle ustanovení § 235 odst. 1 trestního zákona tehdy, pokud při výslechu v rámci prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, (čili při plnění úkolů Policie České republiky), jestliže nutí poškozeného hrozbou možnosti zahájení trestního stíhání a uplatnění zajišťovacích institutů (např. vazby) k zaplacení dluhu, poněvadž v popsaném jednání je možné spatřovat pohružku jiné těžké újmy.¹ Z hlediska naplnění zákonného znaku trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele spočívajícího v opatření neoprávněného prospěchu jinému není rozhodné, dluží-li skutečně vyslýchaná osoba vymáhanou částku.

Podle Rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. března 2007, sp. z. 6 Tdo 121/2007 je možno považovat za nesplnění povinnosti ve smyslu § 158 odst. 1 písm. c) trestního zákona i situaci, kdy policista nerespektuje závazný pokyn policejního prezidenta, jehož závaznost vyplývá ze zákona č. 186/1992 Sb. o služebním poměru příslušníků Policie České republiky (tento byl s účinností od 1. ledna 2007 nahrazen zákonem č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů).

V květnu loňského roku byl obviněn policista Jiří D. z Útvaru zvláštních činností z Prahy. Tento měl pod smyšlenou legendou od vedení hotelu Savoy neoprávněně získat DVD, na němž byla nahrávka schůzky mezi lobbistou a bývalým poradcem Miloše Zemana Miroslavem Šloufem a kancléřem prezidenta republiky Jiřím Weiglem. Takto získané DVD posléze předal třetí osobě, která nahrávku poskytla médiím. Nahrávka byla poté zveřejněna těsně před prezidentskou volbou. Zveřejnění nahrávky čtyři dny před volbou prezidenta výrazně ovlivnilo tento akt, když např. Stranu zelených přimělo k tomu, aby se přiklonila k veřejné volbě, která byla požadována ČSSD

---

¹ Srovnej přiměřeně rozh. č. 27/1982 Sb. rozh. tr.

(<http://www.novinky.cz/clanek/139155-za-unik-nahravky-schuzky-weigla-se-sloufem-byl-obvinen-policista.html>).

Dalším mediálně velmi známým případem, při němž mělo dojít ke zneužití pravomoci veřejného činitele a současně i ke spáchání trestných činů ublížení na zdraví a omezování osobní svobody je případ bývalého policisty Tomáše Č., jenž měl shora uvedených trestných činů dopustit v souvislosti se služebním zákrokem proti stávající poslankyni za Stranu zelených Kateřinu Jacques během protestu proti prvomájové demonstraci neonacistů v Praze v roce 2006. Dle tvrzení obžaloby policista bezdůvodně napadl K. Jacques. Dle jejího tvrzení před tímto napadením „... se skupinou asi 10 demonstrantů normálně respektovali instrukce policie. „Pak se přiřítíl on, řekl, abychom vypadli,“ popsala události Jacques. "Pak mě srazil na zem, vláčel za pouta k autu,“ doplnila dříve politička.“ (<http://www.novinky.cz/clanek/132752-soud-osvobodil-expolicistu-ktery-zbil-katerinu-jacques.html>). Obžalovaný policista naproti tomu tvrdil, že během zásahu Jacques neuposlechla celkem čtyři výzvy policisty, následně kladla odpor a kopala kolem sebe. Samotnému obžalovanému prý svým zásahem způsobila tříštivou zlomeninu obratle bederní páteře, kvůli které byl nucen odejít do invalidního důchodu.

Jiný případ potenciálního zneužití pravomoci veřejného činitele v souvislosti s použitím násilí ze strany policisty se objevil v médiích letos v lednu. Tehdy v Brně měl v průběhu služebního zákroku policista (31) opakovaně udeřit pěstí občana Vietnamu (34), čímž mu zlomil žebra a natrhl slezinu. Poranění cizince byla natolik vážná, že jim na druhý den podlehl a zemřel. Kromě toho, že byl obviněn z trestného činu zneužití pravomoci veřejného činitele, byl obviněn též z trestného činu ublížení na zdraví s následkem smrti. Společně s ním jsou stíháni i dva jeho kolegové, kteří měli napadení údajně přihlížet a proti svému kolegovi nezakročili. (<http://www.novinky.cz/clanek/158980-policista-k-smrti-ubil-vietnamce-hrozi-mu-az-15-let-vezeni.html>).

V případě zneužívání pravomoci veřejného činitele velmi často jde i o vynášení informací, které jsou využívány pro činnost policie či které byly její činností získány. Takový případ byl řešen na počátku tohoto roku Okresním soudem v Sokolově, kde stanul na lavici obžalovaných místní policista Radek N. (37). Tento se měl podle obžaloby dopustit trestného činu tím, že sdělil jméno a státní příslušnost pachatele loupežného přepadení baru ve Vítězné ulici v Sokolově několikanásobnému

recidivistovi Dušanu Oračkovi, přičemž mu přislíbil i jeho fotografii. Tak učinil i přes jemu známou skutečnost, že Oračko má v úmyslu si tohoto pachatele „na chvíli půjčit a postarat se o něj“. (<http://www.novinky.cz/clanek/159508-odposlechy-potvrdily-ze-policista-pracoval-pro-zlocince.html>).

Určitou modifikací výše popsaného jednání je situace, kdy policista poskytuje potenciálním pachatelům informace, které pak tyto využívají k tomu, aby se vyhnuli postihu za své protiprávní jednání. Takto na sklonku listopadu loňského roku Krajský soud v Plzni rozhodoval o odvolání bývalého důstojníka kriminální policie v Domažlicích Jana Š (34), který v listopadu roku 2007 varoval správce vietnamské tržnice ve Folmavě před plánovanou policejní kontrolou této tržnice, která měla být zaměřena na odhalování prodeje padělků. Při následující akci se nepodařilo nic zjistit. Za tuto informaci o akci obdržel policista částku pět tisíc korun, a z toho důvodu byl vedle zneužívání pravomoci veřejného činitele odsouzen i pro trestný čin přijímání úplatku (<http://www.novinky.cz/clanek/154191-soud-zprisnil-trest-pro-policejniho-zradce.html>). Paradoxní na celém případě je, že odsouzený policista problematiku vyšetřování trestné činnosti, která spočívá v porušování autorských práv a práv k ochranným známkám, přednášel na Policejní akademii ČR v Praze.

Zneužití pravomoci veřejného činitele může spočívat i v tom, že policista znemožní zcela nebo zčásti postih pachatele trestného činu či přestupku. Takto byl v září loňského roku obviněn ze zmíněného trestného činu policista z dálničního oddělení ve Svojkovicích na Rokycansku, který měl zmanipulovat údaje v přestupkovém řízení ve prospěch řidiče, jenž se dopustil přestupku. K tomuto mělo dojít tak, že policista při dohledu nad bezpečností a plynulostí silničního provozu na dálnici D5 zmanipuloval výsledek měření rychlosti a následně úmyslně snížil kvalifikaci přestupku u řidiče. V důsledku toho bylo překročení rychlosti vyřízeno na místě v rámci tzv. blokového řízení blokovou pokutou, přestože správně měl být přestupek postoupen do správního řízení. (<http://www.novinky.cz/clanek/150505-policista-menil-vysledky-mereni-radaru-ted-celi-obvineni.html>).

Maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti. Podstata trestného činu maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti podle ustanovení § 159 odst. 1 trestního zákona spočívá v tom, že veřejný činitel při výkonu své pravomoci z nedbalosti zmaří nebo podstatně ztíží splnění důležitého úkolu. Znak „zmaří splnění důležitého úkolu“ je nutno vykládat tak, že činnost či naopak nečinnost veřejného činitele způsobí

nemožnost splnění takového úkolu v dané době. Znak „ztíží splnění důležitého úkolu“ znamená, že kvůli jednání pachatele z nedbalosti je nutno ke splnění úkolu zapotřebí vynaložit výrazně většího úsilí, prostředků, delšího času apod. Znak „důležitost úkolu“ je třeba posuzovat z hlediska té instituce, které úkolů se čin týká (např. státu, obce), v daném, případě z hlediska policie.

Jeden z případů pravomoci veřejného činitele z nedbalosti ze strany policistů řešil v červenci loňského roku Okresní soud v Novém Jičíně. Podle rozsudku tohoto soudu policista Jaroslav Š. nečinně přihlížel a nezabránil tomu, když jeho kolega Zbyněk B. bil při výslechu zadrženého muže. Jeho kolega nutil násilím zadrženého číšníka klimkovických lázní k doznání, že odcizil fotoaparát jednoho z hostů, přičemž Jaroslav Š. od výslechu odešel a tím kolegovi umožnil bití zadržené osoby (<http://www.novinky.cz/clanek/145629-policista-dostal-podminku-nechal-kolegu-mlatit-cisnika.html>).

Zneužívání pravomoci veřejného činitele může mít i podobu vybírání pokut bez vydávání pokutových bloků. Podstatou tohoto jednání je „sankcionování“ řidiče, který se dopustil přestupku, bez toho, aniž by mu byly vydány policistou pokutové bloky, které dokládají skutečnost, že mu byla pokuta uložena oprávněně. Částka vybraná tímto způsobem u provinivšího se řidiče bývá v drtivé většině případů nižší, než kolik by činila uložená pokuta. Z toho důvodu je toto jednání policisty do určité míry výhodné i pro řidiče, který se dopustil přestupku. V Praze bylo za takovýto postup v lednu loňského roku stíháno šest dopravních policistů a jeden bývalý policista, kteří si peníze vybrané na pokutách ponechávali pro vlastní potřebu. Obdobným způsobem vybíralo pokuty od řidičů rovněž deset policistů z Obvodního oddělení Vratimov na Ostravsku. V březnu 2007 předala Inspekce Ministra vnitra k trestnímu stíhání 11 dopravních policistů okresního ředitelství policie v Kladně. (<http://www.novinky.cz/clanek/132053-inspekce-stiha-dopravaky-meli-si-nechavat-pokuty.html>).

1.3.3 Podvod

Trestného činu podvodu ve smyslu ustanovení § 250 odst. 1 trestního zákona se dopouští ten, kdo „... ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou...“. Škodou nikoli nepatrnou se v souladu

s ustanovením § 89 odst. 11 trestního zákona rozumí škoda dosahující částky nejméně 5.000,- Kč.

Jak vyplývá z dikce ustanovení § 250 odst. 1 trestního zákona podvod lze spáchat tehdy, pokud pachatel poškozeného uvedl v omyl, využil jeho omylu, či poškozenému zamlčel podstatné skutečnosti. O podvod se jedná rovněž i v tom případě, když takovéto jednání pachatele zapříčiní zmenšení majetku poškozeného, kdy současně musí dojít k obohacení pachatele, eventuálně jiné osoby. Je tak tedy nutné prokázat, že pachatel jednal od počátku v úmyslu sebe či jinou osobu obohatit na úkor poškozeného. Z dikce tohoto ustanovení rovněž jednoznačně vyplývá, že poškozený nemusí být v omyl uveden samotným pachatelem. Je postačující, pokud pachatel pozná, že je poškozený v omylu a tohoto omylu způsobeného jinými okolnostmi či osobami využije ke shora naznačenému účelu.

Z judikatury k tomuto trestnému činu vyplývá, že pokud „... teprve po uzavření půjčky peněz vznikly překážky, které bránily vypůjčitelu splnit závazek z půjčky, a které nemohl v době uzavření půjčky ani předvídat, když jinak byl schopen tehdy závazek splnit, nebo jestliže byl sice schopen peníze vrátit ve sjednané lhůtě, ale z různých důvodů vrácení peněz odkládal, nebo dodatečně pojal úmysl peníze vůbec nevrátit, pak jeho jednání nelze považovat za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1 písm. a) tr. zák.“ (Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 14. února 1967, sp. zn. 3 Tz 4/67).

„Podstatné skutečnosti zamlčí ten pachatel, který neuvede při svém podvodném jednání jakékoliv skutečnosti, které jsou rozhodující nebo zásadní (tj. podstatné) pro rozhodnutí poškozeného, případně jiné podváděné osoby, tedy takové skutečnosti, které by vedly, pokud by byly druhé straně známy, k tomu, že k vydání věci, případně jiného plnění ze strany poškozeného (jiné podváděné osoby) by nedošlo, anebo by sice došlo, ale za podstatně méně výhodných podmínek pro stranu, která tyto skutečnosti zamlčela nebo v jejíž prospěch byly zamlčeny. Důležité je zamlčení podstatných skutečností pachatelem, proto již není třeba prokazovat mu, že věděl, že druhá strana jedná v omylu, t.j. že uvedené podstatné skutečnosti jí nebyly známy, resp. že pokud by je znala, nejednala by tím způsobem, kterým v posuzovaném případě jednala, ... například že by při jejich znalosti neuzavřela určitou smlouvu.“ (Vantuch, 1999, s. 15).

V praxi se policista může dopustit trestného činu podvodu typicky tím, že si vypůjčí od více osob různé finanční částky pro překlenutí dočasné potřeby, přestože je

mu známa skutečnost, že peněz použije k úhradě předchozích dluhů a tudíž nebude moci vypůjčené peníze vrátit. V takovém případě je naplněna zákonem požadovaná podmínka, že pachatel již v době, kdy požadoval půjčení peněz, jednal v úmyslu vypůjčené věci vůbec nevrátit, eventuálně nevrátit je ve smluvené lhůtě.

1.3.4 Pojistný podvod

Skutková podstata trestného činu pojistného podvodu je obsažena v ustanovení § 250a trestního zákona. Tohoto trestného činu se podle odstavce 1 zmiňovaného ustanovení dopustí ten, kdo „... při sjednávání pojistné smlouvy nebo při uplatnění nároku na plnění z takové smlouvy uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslené údaje nebo podstatné údaje zamlčí...“. V souladu s odstavcem 2 téhož ustanovení se jej dopustí i ten, kdo „... úmyslně vyvolá pojistnou událost, nebo kdo stav vyvolaný pojistnou událostí udržuje v úmyslu zvýšit vzniklou škodu.“

Ve srovnání s trestným činem podvodu dle ustanovení § 250 trestního zákona postačuje u trestného činu pojistného podvodu ve smyslu ustanovení § 250a trestního zákona, pokud pachatel jednal s úmyslem tento trestný čin spáchat a z tohoto důvodu uvedl do pojistné smlouvy nepravdivé údaje. V takovém případě není rozhodné, zda nakonec ve skutečnosti ke způsobení škody dojde či ne. Způsobení škody tímto trestným činem toliko podmiňuje užití vyšší trestní sazby. „Podstatné údaje zamlčí ten, kdo neuvede při sjednávání pojistné události jakékoliv údaje, které jsou rozhodující nebo zásadní (t.j. podstatné) pro její uzavření, tedy údaje vedoucí, pokud by byly druhé straně známy, k tomu, že pojistná smlouva by nebyla uzavřena nebo by sice byla uzavřena, ale za podstatně méně výhodných podmínek pro tu stranu, která tyto údaje zamlčela nebo v jejíž prospěch byly zmlčeny.“ (Vantuch, 1999, s. 15).

Z případů z poslední doby, kdy se policisté podíleli na pojišťovacích podvodech, je možno zmínit ten ze srpna 2008, kdy byli v Praze zatčeni vedoucí a zástupce vedoucího Dopravního inspektorátu Obvodního ředitelství PČR Praha II, kteří se dle závěrů šetření Inspekce Ministra vnitra údajně podíleli na fingování krádeží a vloupání do vozidel, a to s cílem vylákat pojistné plnění. Díly z údajně odcizených aut pak byly použity na jiných vozidlech. Kromě nich byl zatčen i jeden civilista. Tyto tři osoby se podílely na podvodech, kterými způsobily škodu přesahující 4 miliony Kč (<http://www.novinky.cz/clanek/146617-dustojnici-dopravniho-inspektoratu-zadrzeni-za-udajnou-legalizaci-kradenych-aut.html>).

1.3.5 Vojenské trestné činy

V souladu s ustanovením § 90 odst. 6 trestního zákona se ustanovení § 273 a § 274 (neuposlechnutí rozkazu), § 279 (násilí vůči nadřízenému), § 285 (porušování povinností strážní služby), § 286 (porušování povinností dozorčí služby) a 288a (porušování služebních povinností) vztahují rovněž na příslušníky bezpečnostního sboru.

Neuposlechnutí rozkazu. Trestného činu neuposlechnutí rozkazu podle § 273 odst. 1 trestního zákona se dopustí ten, kdo odepře provést nebo úmyslně neprovede rozkaz. Takzvaná kvalifikovaná skutková podstata tohoto trestného činu, která zakládá možnost uložení vyšší trestní sazby pachateli, jež je obsažena v odstavci 2 zmiňovaného ustanovení, obsahuje některé případy, které se vztahují i na policisty, a podle nichž se přísněji potrestá pachatel, který:

- spáchá takový čin se zbraní;
- spáchá takový čin za okolností, že by tím mohl zmařit nebo podstatně ztížit splnění důležitého služebního úkolu;
- způsobí takovým činem těžkou újmu na zdraví nebo smrt, nebo
- způsobí takovým činem jiný zvlášť závažný následek.

Trestného činu neuposlechnutí rozkazu z nedbalosti ve smyslu ustanovení § 274 odst. 1 trestního zákona se dopustí ten, kdo z nedbalosti neprovede rozkaz, a tím zmaří nebo podstatně ztíží splnění důležitého služebního úkolu. Přísněji je možné potrestat pachatele takového skutku za předpokladu, že tímto činem způsobí těžkou újmu na zdraví nebo smrt, nebo jiný zvlášť závažný následek.

Násilí vůči nadřízenému. Trestného činu násilí vůči nadřízenému podle ustanovení § 279 odst. 1 trestního zákona se dopustí ten, kdo užije násilí vůči nadřízenému v úmyslu působit na výkon jeho povinností, nebo pro výkon jeho povinností. V kvalifikované skutkové podstatě jsou zahrnuta přísněji trestná taková jednání, a to za následujících předpokladů (§ 279 odst. 2 trestního zákona):

- jestliže se pachatel pokusí tímto činem způsobit těžkou újmu na zdraví;
- pokud pachatel způsobí takovým činem těžkou újmu na zdraví, nebo
- spáchá-li pachatel takový čin se zbraní nebo nejméně se dvěma osobami.

Nejpřísněji je trestán pachatel tehdy, pokud svým činem způsobí smrt (§ 279 odst. 3 trestního zákona).

V praxi není zřejmě případ výskytu tohoto trestného činu příliš běžný, avšak v loňském roce takový případ řešil okresní soud v Chebu. Před ním stanul místní policista Jaroslav D. (29), který podle obžaloby fyzicky napadl svého nadřízeného na policejním oddělení v Aši. Vedoucí zdejšího obvodního oddělení skončil po několika ranách pěstí od obžalovaného v nemocnici se zlomeným nosem. Obžalovaný se bránil tím, že byl vedoucím obvodního oddělení napaden Příčinou tohoto incidentu byla s největší pravděpodobností vzájemná antipatie (<http://www.novinky.cz/clanek/140097-policistu-soudi-za-to-ze-na-pracovisti-zmlatil-velitele.html>).

Porušování povinností strážní služby. Trestného činu porušování strážní služby ve smyslu ustanovení § 285 trestního zákona se dopustí ten, kdo ve strážní nebo jiné obdobné službě poruší, byť i z nedbalosti, předpisy nebo pravidla této služby nebo zvláštní nařízení podle nich vydaná. Přísnější postih pachatele tohoto skutku je spojen se situacemi, kdy se tohoto činu dopustí při výkonu strážní služby, která má zvlášť důležitý státní význam, pokud spáchá tento čin zvlášť hrubým porušením své povinnosti nebo jestliže tímto skutkem způsobí škodlivý následek, k jehož odvrácení výkon strážní nebo jiné obdobné služby měl směřovat.

Porušování povinností dozorčí služby. Spáchání trestného činu porušování povinností dozorčí služby dle ustanovení § 286 trestního zákona je u policistů potenciálně možné, poněvadž tuto službu vykonává poměrně velké množství policistů. Tohoto trestného činu se přitom dopustí ten, kdo v dozorčí nebo jiné službě závažným způsobem, byť i z nedbalosti, poruší předpisy či pravidla této služby. Přísnější postih pachateli hrozí v tom případě, že tímto porušením způsobí zvlášť závažný následek.

Porušování služebních povinností. Trestného činu porušování služebních povinností ve smyslu ustanovení § 288a trestního zákona se může pachatel dopustit několika způsoby jednání:

- jestliže pachatel ke škodě součástí ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru neplněním uložených služebních povinností, byť i z nedbalosti, podstatně sníží použitelnost výzbroje, výstroje nebo jiných věcných prostředků (§ 288a odst. 1 trestního zákona);
- pokud pachatel bez oprávnění užije věcného prostředku větší hodnoty (výzbroje, výstroje či jiných věcných prostředků) k účelu, pro nějž není určen (§ 288a odst. 2 trestního zákona);

- dá-li pachatel souhlas k užití věcného prostředku větší hodnoty (výzbroje, výstroje či jiných věcných prostředků) k účelu, pro nějž není určen (§ 288a odst. 2 trestního zákona);
- pokud pachatel zneužije či umožní zneužití podřízených k mimoslužebním úkonům.

1.3.6 Jiné trestné činy

Vedle výše rozebraných trestných činů se policisté mohou potenciálně dopouštět i drtivé většiny dalších trestných činů. Není možné zde pojednat o veškerých možných trestných činech, jichž se mohou policisté dále dopustit, poněvadž takový výklad by výrazně přesahoval předpokládaný rozsah této práce, proto je níže uvedeno jen několik typických dalších trestných činů, kterých se mohou policisté dopouštět.

Vydírání. Trestného činu vydírání se podle ustanovení § 235 odst. 1 trestního zákona dopustí ten, kdo „... jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl...“. Takovýto případ byl řešen Inspekcí Ministra vnitra v prosinci loňského roku. Tehdy Inspekce navrhla státnímu zástupci Obvodního státního zastupitelství pro Prahu 1 zahájení trestního stíhání tří policistů, kteří v Praze na počátku července loňského roku zastavili motorové vozidlo, které řídil muž bez řidičského oprávnění. Po tomto zjištění měli policisté muže odvézt na odlehlé místo, kde se jej zeptali „Na kolik si ceníš svoji svobodu?“, a jeden z policistů mu měl současně vyhrožovat fyzickou újmu. Nakonec policisté muže propustili s dovětkem „Běží ti čas.“ V následujících dnech měli policisté muži v několika případech telefonovat, kdy po něm požadovali domluvenou finanční hotovost. Nakonec řidič policistům předal částku ve výši 10.000,- Kč. Policisté byli kromě trestného činu vydírání obviněni i z trestných činů zneužívání pravomoci veřejného činitele, přijímání úplatku a nadřizování. (<http://www.novinky.cz/clanek/156761-tri-policiste-podle-inspekce-drsne-vydirali-muze-ktery-ridil-bez-dokladu.html>).

Loupež. Skutková podstata trestného činu loupeže je vymezena v ustanovení § 234 trestního zákona, podle něhož se jej dopustí ten, kdo proti jinému užije násilí, nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci. V posledním roce bylo zveřejněno několik případů spáchání trestného činu loupeže ze strany policistů.

V červenci loňského roku byl souzen Okresním soudem v Příbrami bývalý policista Roman V. (25), který v období od konce srpna do 11. října 2007 přepadl čtyři

benzinové pumpy, sázkovou kancelář a pobočku banky v okresech Benešov, Pelhřimov, Příbram, Plzeň-jih a Klatovy. Při všech těchto přepadeních obžalovaný používal k pohrůžce služební zbraň, čímž obsluhy donutil k vydání peněz. Poškozené firmy vyčíslily způsobenou škodu na částku cca 70.000,- Kč a 145 €. Po posledním přepadení se obžalovaný pokoušel policii ujet, kdy při útěku poškodil dvě policejní auta. Při zatýkání navíc fyzicky napadl zasahujícího policistu, proto byl obviněn i z trestného činu útoku na veřejného činitele. (<http://www.novinky.cz/clanek/145628-byvaly-policista-dostal-za-loupeze-4-5-roku.html>).

V únoru tohoto roku přepadl v Plzni místní kriminalista ozbrojen pistolí prodejnu večerky, kde pod pohrůžkou použití zbraně obdržel od vietnamské prodavačky částku 3.000,- Kč. K jeho odhalení došlo vzápětí po přepadení na základě dobrého popisu, který přepadená prodavačka policii poskytla (<http://www.novinky.cz/krimi/162645-inspekce-odhalila-policistu-ktery-prepadl-vecerku.html>).

Nedovolené ozbrojování. Trestného činu nedovoleného ozbrojování dle § 185 trestního zákona se dopustí ten, kdo bez povolení vyrobí nebo opatří sobě nebo jinému střelnou zbraň anebo ji přechovává, a dále i ten, kdo bez povolení sobě či jinému opatří nebo přechovává výbušninu, zbraň hromadně účinnou nebo součástky, jichž je k užití takové zbraně nezbytně třeba, nebo hromadí, vyrábí nebo sobě nebo jinému opatřuje zbraně či střelivo. V loňském roce byl případ spáchání trestného činu nedovoleného ozbrojování ze strany policisty řešen v Chebu, kde policista pořádkové služby Okresního ředitelství policie v Chebu doma přechovával bez povolení větší množství střeliva. Případ vyšel najevo v souvislosti s vyšetřováním násilné smrti šestadvacetiletého muže, který byl na sklonku listopadu loňského roku nalezen silničáři nedaleko Aše. Střelivo přechovávané bez povolení bylo nalezeno u policisty při domovní prohlídce v době, kdy tento byl umístěn v cele předběžného zadržení. (<http://www.novinky.cz/clanek/155599-policista-z-chebska-stihan-bez-povoleni-prechovaval-munici.html>).

Znásilnění. Trestného činu znásilnění se podle ustanovení § 241 trestního zákona dopustí ten, kdo „... násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí donutí jiného k souloži nebo k jinému obdobnému pohlavnímu styku nebo kdo k takovému činu zneužije bezbrannosti jiného...“. V květnu loňského roku byl médií zveřejněn případ podezření ze spáchání trestného činu znásilnění, kterého se měl dopustit policista

z Hodonína na šestnáctileté dívce. Skutek se měl stát dokonce přímo v policejním služebním dopravním prostředku. Věc oznámila sama poškozená dívka. (<http://www.novinky.cz/clanek/139969-policista-mel-mit-sexualni-styk-ve-sluzbe-a-primo-v-policejnim-aute.html>).

Pohlavní zneužívání. Skutková podstata trestného činu pohlavního zneužívání je obsažena v ustanovení § 242 a § 243 trestního zákona. Dle ustanovení § 242 trestního zákona se trestného činu pohlavního zneužívání dopouští ten, kdo vykoná soulož s osobou mladší než patnáct let nebo kdo takové osoby jiným způsobem pohlavně zneužije. Trestného činu pohlavního zneužívání ve smyslu ustanovení § 243 trestního zákona se dopustí pachatel, který „... zneužívaje závislosti osoby mladší než osmnáct let nebo osoby svěřené jeho dozoru, přiměje ji k mimomanželské souloži, nebo ... takové osoby, zneužívaje její závislosti, jiným způsobem pohlavně zneužije...“.

V srpnu 2008 začal být řešen případ pohlavního zneužívání, kterého se měl dopustit policista z obvodního ředitelství Praha IV. (25). Tento navázal krátkodobý milostný poměr s teprve třináctiletou dívkou. Dnes již bývalý policista při výslechu uvedl, že s dívkou vykonal ve třech až pěti případech soulož. Netušil však údajně, kolik je jeho milence ve skutečnosti let, neboť vypadala mnohem dospěleji. Podle státní zástupkyně obeznámené s případem však policista pro dívku jezdil před školu, přičemž z této skutečnosti mohl dovodit, že je mladší patnácti let. Na případ pohlavního zneužívání přišel otec dívky, který věc neprodleně oznámil policii. (<http://www.novinky.cz/clanek/156260-milenkou-prazskeho-policisty-byla-trinactileta-divka.html>).

Zpronevěra. Trestného činu zpronevěry se podle § 248 trestního zákona dopustí osoba, která si přisvojí cizí věc nebo jinou majetkovou hodnotu, která jí byla svěřena, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou. Typicky se tohoto trestného činu policisté dopouštějí tím, že si ponechají pro vlastní potřebu peníze vybrané na pokutách. Lze se však setkat i s jinými způsoby jeho spáchání. Takto byl v loňském roce řešen případ policisty z tzv. protikorupční policie, který za zhruba tři roky najezdil se služebním automobilem neoprávněně téměř sto tisíc kilometrů. Policista podle všeho využil chyby v systému přidělování referentských vozů v rámci regionálních poboček protikorupčního útvaru, kdy vozidlo nebylo evidováno na žádnou z nich a po celou dobu, kdy jej policista neoprávněně užíval, jej tak nikdo nepostrádal

(<http://www.novinky.cz/clanek/141476-detektiv-je-stihan-za-tri-roky-cernych-jizd.html>).

Krádež. Trestného činu krádeže se podle ustanovení § 247 odst. 1 písm. a) až d)² trestního zákona dopustí ten, kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a způsobí tak škodu nikoli nepatrnou, čin spáchá vloupáním, bezprostředně po činu se pokusí uchovat si věc násilím nebo pohrůžkou bezprostředního násilí nebo čin spáchá na věci, kterou má jiný na sobě nebo při sobě. Poměrně závažný případ krádeže spáchané policistou řešila v loňském roce Inspekce Ministra vnitra. Podle ní v srpnu 2007 kriminalista z Prahy 1 se dvěma dalšími osobami okradl osobu z Ukrajiny o částku přesahující půl milionu Kč. Podrobnosti, jakým způsobem byl poškozený okraden, inspekce nezveřejnila. Výjimkou byla pouze informace, že policistovi a jeho spolupachatelům byla známa skutečnost, že takovou částku bude mít u sebe. Taktéž uvedla, že při krádeži nebylo použito násilí ani zbraň. (<http://www.novinky.cz/clanek/132760-inspekce-zadrzela-kriminalistu-ktery-okradl-ukrajince.html>).

1.4 Důsledky kriminality policistů

Právní důsledky spáchání trestného činu policistou jsou zřejmé – pokud je odhalen, hrozí mu trestní stíhání a následně odsouzení. Kromě toho je policista zproštěn výkonu služby ve smyslu ustanovení § 40 odst. 1 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o služebním poměru“), podle něhož musí být policista být zproštěn výkonu služby na dobu, po kterou je důvodně podezřelý ze spáchání trestného činu, kázeňského přestupku nebo jednání, jež vykazuje znaky přestupku či jiného správního deliktu, pokud by jeho ponechání ve výkonu služby ohrožovalo důležitý zájem služby nebo průběh prošetřování jeho jednání. Dalším důsledkem pro policistu je to, že musí být propuštěn ze služebního poměru, a to v případě, že (§ 42 odst. 1 zákona o služebním poměru):

- a) došlo k jeho pravomocnému odsouzení za trestný čin spáchaný, jenž byl spáchan úmyslně;

---

² Ustanovení § 247 odst. 1 trestního zákona obsahuje ještě i písmeno e), které zajišťuje trestní postih pachatele krádeže, jenž byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán. Toto však u policistů nepřipadá do úvahy, poněvadž se musí jednat o osoby trestně bezúhonné, což skutečnost předchozího odsouzení či potrestání vylučuje.

- b) došlo k jeho pravomocnému odsouzení za trestný čin, jenž byl spáchán z nedbalosti, a jednání, jímž trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka;
- c) bylo v řízení o úmyslném trestném činu pravomocně rozhodnuto o podmíněném zastavení jeho trestního stíhání, bylo pravomocně schváleno narovnání nebo bylo pravomocně rozhodnuto o podmíněném odložení návrhu na potrestání a jednání, kterým trestný čin spáchal, je v rozporu s požadavky kladenými na příslušníka;
- d) došlo ze strany policisty k porušení služební slib tím, že se dopustil zavrženíhodného jednání, jež má znaky trestného činu a je způsobilé ohrozit dobrou pověst bezpečnostního sboru.

V souladu s ustanovením § 155 písm. a) až c) zákona o služebním poměru policistovi v případech výše uvedených pod písmeny a), c) a d) nevzniká policistovi v souvislosti se skončením služebního poměru nárok na odchodné. Taktéž mu podle ustanovení § 157 písm. a) až c) zákona o služebním poměru ve stejných případech nevzniká nárok na výsluhový příspěvek.

Další důsledky trestné činnosti policistů spočívají, stejně jako v případě jakékoliv trestné činnosti spáchané libovolným pachatelem, v porušení zákonem chráněného zájmu. „Zájmy chráněné trestním zákonem spoluurčují skutkovou podstatu trestného činu a typový stupeň nebezpečnosti činu pro společnost. Stupeň nebezpečnosti jednotlivého trestného činu však charakterizuje konkrétní zájem, který byl činem zasažen nebo podle úmyslu pachatele zasažen být měl a který se může vyskytovat ve velmi rozmanitých podobách a ve velmi rozdílných stupních závažnosti. ... Čím významnější je konkrétní chráněný zájem, tím nebezpečnější jsou útoky vedené proti němu.“ (Šámal, Púry, Rizman, 2004, s. 32 a 33). Obvykle bývá trestným činem způsobena škoda na majetku nebo újma na zdraví či životě. Může se však jednat i o jinou nemateriální újmu.

Trestná činnost policistů je daleko závažnější, než je tomu u běžného občana, poněvadž úkolem policisty je podílet se na potírání kriminality. V případě páchaní trestné činnosti policistou tento nejen že neplní své základní poslání, ale jde aktivně proti němu, což má negativní důsledky na právní vědomí dalších občanů.

Velkým nebezpečím je z pohledu řešené problematiky zejména korupce policistů. Ta oslabuje důvěru občanů v právní stát, ale způsobuje i řadu další závažných důsledků. Tyto mohou spočívat v následujících skutečnostech (Nesnidal, 1997, s. 30):

- ohrožuje stabilitu demokratických institucí;
- ohrožuje morální základy společnosti;
- maří hospodářský rozvoj;
- představuje vážnou hrozbu pro právní stát, demokracii, lidská práva, spravedlivost a sociální spravedlnost.

2. Možnosti prevence kriminality policistů

Filozofií prevence je premisa, že lépe je škodám předcházet, nežli je poté napravovat. Nejinak je tomu i v případě trestné činnosti policistů, které lze při cílevědomém a záměrném úsilí do značné míry předem zabraňovat. Prostředky, kterými tak je možné činit, je můžeme rozdělit do oblastí právní, pedagogické, organizační a technické. Jakkoliv jsou zde tyto oblasti uváděny zvlášť, neznamená to, že by některá z nich byla významnější a jiná zase méně významná. Je nutno si uvědomit, že úspěšnost prevence kriminality policistů záleží na komplexním využívání veškerých možných opatření, který lze v tomto směru použít.

2.1 Prevence kriminality policistů v právní oblasti

Prevence kriminality policistů v této oblasti vychází především z následujících právních norem a předpisů:

- zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů;
- zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.

Trestní zákon. V předchozí části práce byly popsány nejčastější formy páchaní trestné činnosti policistů podle jednotlivých skutkových podstat. Při jejich rozboru nebyla zmíněna otázka trestního postihu, který pachateli v případě odsuzujícího rozsudku hrozí. Tímto může zejména být:

- trest odnětí svobody v různé výměře;
- zákaz činnosti;
- peněžitý trest.

Preventivně tu působí již samotná hrozba některého z výše uvedených trestů. To ostatně sleduje i účel trestního zákona uvedený v ustanovení § 1, v němž je uvedeno, že „Účelem trestního zákona je chránit zájmy společnosti, ústavní zřízení České republiky, práva a oprávněné zájmy fyzických a právnických osob.“ V ustanovení § 2 trestního zákona je dále zakotveno, že „Prostředky k dosažení účelu trestního zákona jsou pohrůzka tresty, ukládání a výkon trestů a ochranná opatření.“

Pokud se týká podplácení podle ustanovení § 162 trestního zákona, zde může preventivně působit i ustanovení § 163 o účinné lítosti, podle něhož trestnost tohoto trestného činu zaniká, pokud pachatel úplatek poskytl nebo slíbil jen proto, že byl o to požádán, a učinil o tom dobrovolně a vzhledem k okolnostem a svým osobním poměrům bez zbytečného odkladu oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu. Toto ustanovení může potenciálně odrazovat od přijetí úplatku od osoby, poněvadž tato může přispět k jeho odhalení. Lze se však vyslovit v tom směru, že toto ustanovení není v současnosti formulováno tak, aby maximálně plnilo svoji roli. De lege ferenda by bylo vhodné, aby byla za obdobných podmínek poskytnuta beztrestnost nikoliv jen osobě, která úplatek poskytne, nýbrž i osobě, která jej přijímá, tj. policistovi. To by přimělo obě strany k vyšší opatrnosti, která by nakonec ve většině případů vedla k tomu, že by ke korupčnímu vztahu nedošlo.

Ve vztahu k problému uplácení bývá již řadu let u nás diskutována otázka tzv. provokace, která by měla směřovat k získání důkazních prostředků v rámci trestního řízení a současně i odradit osobu přijímající úplatek od tohoto kroku. Na tuto otázku však nejsou jednoznačné názory, a přestože o ní je diskutováno poměrně dlouho, nebyla nalezena v rámci politického spektra potřebná shoda k přijetí příslušné úpravy. Lze však souhlasit s názorem, který zastává např. T. Sokol, který k tomuto uvádí: „Jestliže bude přijata právní úprava, je třeba stanovit velmi podrobně podmínky pro realizaci postupu a ty, kteří jej smejí provádět a současně stanovit mechanismy, které vyloučí nebo alespoň sníží možnost zneužití. V současné době je naprosto nepřijatelné, aby provokace byla inscenována za pomoci civilních osob.“ (Sokol, 2000, s. 25).

Zákon o služebním poměru. Tento zákon stanovuje určité podmínky, které je nutno dodržet, aby byl uchazeč o službu u policie přijat do služebního poměru. Rovněž tyto podmínky představují do značné míry opatření ve vztahu k prevenci trestné činnosti policistů. Zde tedy podstata prevence spočívá v získávání, výběru a přijímání pracovníků k policii.

Získávání, výběr a přijímání pracovníků je možno obecně vymezit jako „... činnosti, které mají zajistit, aby volná pracovní místa (volné role) ve firmě přilákala dostatečné množství odpovídajících uchazečů o práci a aby z těchto uchazečů byli vybráni a přijati jedinci s nejlepšími předpoklady pro vykonávání práce na obsazovaných pracovních místech (v rolích).“ (Koubek, 2007, s. 18). Podstata získávání, výběru a přijímání pracovníků v Policii ČR je stejná, avšak v porovnání

s celou řadou jiných profesí se vyznačuje některými specifiky. Tato specifika vyplývají ze zákona o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a týkají se podmínek přijetí k Policii ČR, průběhu výběrového řízení, pravomocí policie v průběhu přijímacího řízení a některých dalších podmínek.

Specifické jsou již jen některé předpoklady k přijetí do služebního poměru, jež jsou uvedeny v ustanovení § 13 odst. 1 zákona o služebním poměru. Těmito jsou kromě písemné žádosti o přijetí následující:

- státní občanství České republiky;
- věk nad 18 let;
- bezúhonnost – dokládá se výpisem z trestního rejstříku;
- splňování stupně vzdělání stanoveného pro služební místo, na něž má být uchazeč ustanoven – minimálně středoškolské vzdělání s maturitou;
- zdravotní, osobnostní a fyzická způsobilost k výkonu služby;
- oprávnění seznamovat se s utajovanými informacemi podle zákona č. 148/1998 Sb., o ochraně utajovaných skutečností a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, pokud má být uchazeč ustanoven na služební místo, pro něž se tato způsobilost vyžaduje;
- je plně způsobilost k právním úkonům;
- uchazeč nesmí být členem politické strany nebo politického hnutí;
- uchazeč nesmí vykonávat živnostenskou nebo jinou výdělečnou činnost a nesmí být členem řídicích nebo kontrolních orgánů právnických osob, jež vykonávají podnikatelskou činnost.³

Přijímací řízení. Přijímací řízení se s uchazečem zahajuje okamžikem doručením písemné žádosti občana o přijetí do služebního poměru k policii. V jeho průběhu se prověřuje především zdravotní, osobnostní a fyzická způsobilost uchazeče. Přijímací řízení tak sestává ze zdravotní prověrky, psychologických testů a z prověrky tělesné zdatnosti. Přijetí uchazeče do služebního poměru policisty není možné odepřít některého z diskriminačních důvodů, mezi něž zákon o služebním poměru řadí zejména věk, rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, víru a náboženství, politické nebo jiné smýšlení, národnost, etnický nebo sociální původ, majetek, rod, manželský a rodinný stav nebo povinnosti k rodině. Rovněž tak není možné odepřít přijetí do služebního

---

³ Poslední dva uvedené předpoklady prokazuje uchazeč v souladu s ustanovením § 13 odst. 3 zákona o služebním poměru čestným prohlášením.

poměru policisty z důvodu členství v odborových organizacích a jiných sdruženích s výjimkou případů, které stanovuje tento zákon, popřípadě další zvláštní právní předpis. Takové výjimky nejsou považovány za diskriminaci.

Za osobnostně způsobilého je považován ten uchazeč, u kterého byly na základě závěru policejního psychologa zjištěny takové osobnostní charakteristiky, jež jsou předpokladem pro výkon služby u policie. Z uvedeného je tedy zřejmé, že osobnostní způsobilost uchazeče posuzuje policejní psycholog. Proti jeho závěru o osobnostní způsobilosti je opět uchazeč oprávněn podat návrh na přezkoumání k vedoucímu psychologického pracoviště policie, jehož psycholog závěr vyslovil. Osobnostní charakteristiky, nezbytné pro výkon služby u policie, jakož i důvody zjišťování osobnostní způsobilosti, postup při jejím zjišťování, náležitosti závěru policejního psychologa a postup při přezkumném řízení stanovuje vyhláškou rovněž Ministerstvo vnitra v dohodě s Ministerstvem financí a Ministerstvem spravedlnosti.

V případě úspěšného absolvování výběrového řízení je uchazeč před přijetím do služebního poměru písemně seznámen s textem služebního slibu, předpokládaným dnem vzniku služebního poměru, druhem služebního poměru a dobou jeho trvání, služebním zařazením, místem služebního působení, dobou služby, výší služebního příjmu, jeho výplatním termínem, délkou dovolené, podmínkami výkonu služby, jakož i podmínkami skončení služebního poměru.

Vznik služebního poměru. Služební poměr policisty se zakládá rozhodnutím služebního funkcionáře s personální pravomocí. V souladu s ustanovením § 17 odst. 1 zákona o služebním poměru jsou obligatorními náležitostmi tohoto rozhodnutí výroky o datu vzniku služebního poměru, datu nástupu k výkonu služby, druhu služebního poměru, době trvání služebního poměru (v tomto ohledu se může jednat o služební poměr na dobu určitou nebo na dobu neurčitou), jmenování do služební hodnosti, ustanovení na služební místo, místě služebního působení a složkách služebního příjmu.

Služební poměr pak vzniká dnem stanoveným v rozhodnutí služebního funkcionáře o přijetí uchazeče do služebního poměru. Určitou specifickou podmínkou vzniku služebního poměru je složení služebního slibu⁴, který příslušník policie skládá

---

⁴ Znění služebního slibu je uvedeno v ustanovení § 17 odst. 3 zákona o služebním poměru a je následující: „Slibuji na svou čest a svědomí, že při výkonu služby budu nestranný a budu důsledně dodržovat právní a služební předpisy, plnit rozkazy svých nadřízených a nikdy nezneužiji svého služebního postavení. Budu se vždy a všude chovat tak, abych svým jednáním neohrozil dobrou pověst

v den nástupu k výkonu služby. Pokud se policista ke složení slibu nedostaví či jej odmítne složit anebo jej složí s výhradami, jeho služební poměr nevznikne. Služební slib se přitom považuje za složený tehdy, pokud jeho text stvrdí policista vlastnoručním podpisem. Služební poměr služební funkcionář zruší (tj. zruší rozhodnutí o přijetí do služebního poměru) tehdy, pokud policista nenastoupí k výkonu služby v den uvedený v rozhodnutí o přijetí do služebního poměru, aniž by mu v tom bránila závažná překážka, nebo pokud neuvědomí služebního funkcionáře o vzniku této překážky ve lhůtě do jednoho týdne.

2.2 Prevence kriminality policistů v pedagogické oblasti

Zatímco samotnému získávání a výběru pracovníků je věnována poměrně mimořádná pozornost, mnohem méně je již řešena návaznost dalších personálních činností, jimž jsou i v rámci policie plánování pracovníků, jejich rozmístování, hodnocení, hodnocení práce a popis pracovních míst, odměňování, systém vzdělávání policistů, sociální péče či personální informační systém. O této skutečnosti mimo jiné svědčí prohlášení představitelů z ministerstva vnitra i z Policejního prezidia ČR, která se v otázce masivních odchodů policistů a jejich nahrazování zaměřují pouze na konstatování počtů nově získaných pracovníků, aniž by byla blíže analyzována jejich skladba podle vzdělání či jiných předpokladů, nebo věnována pozornost tomu, že nově příchozí policista se plnohodnotným policistou stává v časovém horizontu zhruba pěti let od svého nástupu k policii.⁵

Tento přístup je poněkud překvapivý, pokud si uvědomíme, do jaké míry ovlivňují mnohé z personálních činností i získávání a výběr pracovníků. K objektivnosti pohledu se sluší dodat, že vše, co ovlivňuje personální činnosti v rámci policie, není ovlivnitelné personálními pracovníky či vedením policie nebo rezortu ministerstva

---

bezpečnostního sboru. Služební povinnosti budu plnit řádně a svědomitě a nebudu váhat při ochraně zájmů České republiky nasadit i vlastní život.“

⁵ Viz např. článek Náborová kampaň k Policii ČR je účinná. 12. května 2008. On line. [citováno dne 30. listopadu 2008]. Dostupné z: http://www.p1000.cz/policie/reforma_a_naborova_kampan/naborova_kampan_k_policii_cr_je_ucinna.html. Tento článek mimo jiné konstatuje, že od 1. února 2008, kdy byla spuštěna náborová kampaň k policii pod heslem „Pomáhat a chránit“ a kdy v celé ČR chybělo 5041 policistů, se podařilo do května 2008 získat 5038 zájemců o práci u policie. O shora naznačených problémech tento článek mlčí.

vnitřní. Řada personálních činností, získávání a výběr pracovníků i jejich další výchova a vzdělávání nevyjímaje, je poměrně rigorózně upravena poměrně velkým množstvím právních předpisů různé právní síly. Při realizaci personálních činností tak není možné se od nich odchýlit. Aby tedy došlo ke zlepšení některých negativních momentů vyskytujících se v současnosti při získávání a výběru pracovníků v policii, bylo by nutné změnit legislativní rámec, který je vymezuje.

Při vzdělávání nových policistů, ale i při dalším vzdělávání policistů stávajících je nutné z hlediska prevence jejich trestné činnosti klást velký význam na Etický kodex Policie České republiky. Tento byl vydán v lednu 2005 v Příloze č. 1 Rozkazu policejního prezidenta č. 1/2005.⁶ Příloha č. 2 tohoto rozkazu obsahovala výklad některých pojmů obsažených v Etickém kodexu Policie České republiky. Nemálo policistů (ale nejen jich) si kladla a klade otázku, jaký je jeho význam, když činnost policie je do značné míry striktně vymezována zákonnými normami různé právní síly, či zda je tento kodex vůbec nezbytný pro každodenní činnost policistů, když řadu let etický kodex v naší policii v písemné podobě neexistoval, a „také to bez něj šlo“. Takové úvahy pramení buď z nepochopení charakteru policejní činnosti a u déle sloužících policistů mohou obdobné otázky souviset s určitou averzí k morálním kodexům obecně, která souvisí bezpochyby s jejich vzpomínkami na morální kodex budovatelů komunismu, který jim byl vnucován v dobách ještě poměrně nedávných. Přes veškeré pochybnosti však lze vydání etického kodexu policie vnímat jako pozitivní krok, který vytváří předpoklady pro zkvalitnění práce policie.

Jak ovšem může tento dokument přispět ke zvýšení kvality práce policie, potažmo k eliminaci trestné činnosti policistů? Odpověď na tuto otázku může pomoci dát bližší rozbor Etického kodexu Policie ČR (v dalším textu „etický kodex“), díky němuž se obeznámíme s jeho obsahem. Etický kodex z hlediska vnitřní struktury sestává z preambule, pěti článků a závěrečné apelace. Preambule etického kodexu obecně deklaruje připravenost příslušníků Policie ČR (dále jen „policisté“) sdílet a dodržovat principy zakotvené v etickém kodexu. Tato připravenost by měla být založena na vědomí poslání policie a jejich příslušníků, které by mělo spočívat ve službě veřejnosti, jež je založena na úctě a respektu k lidským právům.

---

⁶ Jeho text je k dispozici např. na: <http://www.mvcr.cz/policie/kodex.html>

První článek etického kodexu zdůrazňuje stěžejní cíle Policie ČR, které vychází jednak ze zákonů, jednak z předpokladů úspěšné praktické činnosti policie. Ke stěžejním cílům policie podle etického kodexu patří ochrana bezpečnosti a pořádku ve společnosti, prosazování zákonnosti, ochrana práv a svobod osob, preventivní působení proti trestné a jiné protiprávní činnosti a její potírání a v neposlední řadě též usilování o trvalou podporu a důvěru veřejnosti. Tyto cíle jsou následně konkretizovány v článcích tři až pět etického kodexu, kde jsou rozvedeny do dílčích požadavků na jednání policistů.

Ve druhém článku etického kodexu jsou obsaženy základní hodnoty, kterými se policie ve své činnosti řídí. Jsou jimi profesionalita, nestrannost, odpovědnost, ohleduplnost a bezúhonnost. Zmíněné základní hodnoty jsou významným předpokladem pro to, aby policista nespáchal trestný čin či se nedopouštěl jiného protiprávního jednání. Rovněž tyto základní hodnoty jsou rozpracovány v dílčích požadavcích na jednání policistů, jež jsou obsahem článků tři až pět etického kodexu.

Třetí článek etického kodexu shrnuje základní závazky policie a tím i všech policistů vůči společnosti. Tyto závazky reagují na nepříznivé důsledky pro image policie a etiku obecně, které mívá neetické chování policistů vůči příslušníkům společnosti, mezi které je možno zařadit zejména korupci, neadekvátní použití síly, rasovou, sexuální, náboženskou či věkovou diskriminaci, sexuální obtěžování, porušování lidských práv apod. Podle tohoto článku by policisté:

- se měli v maximální míře snažit při prosazování zákona přiměřenými prostředky spolupracovat s veřejností, státními a nestátními institucemi – bez spolupráce s veřejností (např. při preventivních aktivitách apod.) nelze efektivně dlouhodobě plnit úkoly stanovené policií zákony;
- se měli chovat důstojně a důvěryhodně, jednat s lidmi slušně, korektně a s porozuměním, respektovat jejich důstojnost – takové chování významně zvyšuje formálně danou autoritu policistů, což přispívá k efektivnosti a rychlosti řešení situací vyskytnuvších se v průběhu služby;
- měli uplatňovat bez rozdílu rovný a korektní přístup s ohledem na kulturní a hodnotová specifika příslušníků menšinových skupin za předpokladu, že nedochází ke kolizi se zákonem – to ze strany policistů předpokládá znalost

kulturních a jiných specifik těchto minorit, čímž u nich výrazně stoupá renomé policie⁷;

- měli jednat při výkonu služby taktně, korektně a vhodně uplatňovat princip volného uvážení – jak upozorňuje Z. Herzogová (1999), je nutné mít na paměti, že takové jednání ze strany policisty je důležité pro zachování dobrých vztahů s veřejností, jakož i pro udržení její důvěry. V praxi je tedy na policistovi, aby pečlivě vyhodnotil, zda (samozřejmě tam, kde to lze) není v daném případě s ohledem na okolnosti a k osobě provinivšího se vhodnější domluva, popřípadě jiný mírnější postup, nežli uplatnění některého ze zákonem stanovených přísnějších oprávnění;
- měli používat donucovacích prostředků toliko v souladu se zákonem, aniž by při tom bylo s osobami zacházeno krutě, nehumánně nebo ponižujícím způsobem – neadekvátní používání donucovacích prostředků bývá často námětem senzačních příspěvků v médiích, které image policie v žádném případě neprospívají, rovněž tak neadekvátní použití donucovacích prostředků nepůsobí výchovně na ty, proti nimž jich bylo užito;
- měli nést odpovědnost za každou osobu omezenou na svobodě – omezení na svobodě je jedním z nejzávažnějších zásahů do práv a svobod jedince. Z toho důvodu je nezbytné, aby si policisté tento fakt v maximální míře uvědomovali;
- měli zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o nichž se dozvěděli při výkonu služební činnosti – policisté se při své práci dostávají do kontaktu s množstvím informací, které mají důvěrný charakter, v některých případech se jedná též o utajované skutečnosti. Je proto důležité, aby si veškeré tyto informace ponechali pro sebe, aby policisté měli důvěru všech osob sdělujících jakékoliv skutečnosti, že se tyto informace nedostanou k nepovolaným osobám. V opačném případě nebudou občané ochotni sdělovat policii některé informace, které jsou pro plnění jejích úkolů životně nezbytné;
- měli zásadně odmítat jakékoliv korupční jednání⁸, netolerovat toto protizákonné jednání u jiných policistů, odmítnout dary či jiné výhody, jejichž přijetí by bylo

---

⁷ Za tímto účelem je možné využít např. kvalitně zpracovanou publikaci Lenky Budilové, Tomáše Hirta a kolektivu *Policista v multikulturním prostředí. Informační manuál pro Policii ČR*. Praha: MV ČR, 2005.

⁸ Ve Výkladu některých pojmů obsažených v Etickém kodexu Policie České republiky je pojem „korupční jednání“ vymezen jako „... úmyslná, cílevědomá činnost spočívající ve zneužití pravomoci či

s to ovlivnit výkon služby – korupční jednání bývá ze strany veřejnosti u policistů vnímáno silně negativně a snižuje důvěryhodnost policie jako celku. Etické kodexy bývají mimoto považovány za jeden z důležitých prostředků prevence korupčního jednání⁹ (vedle např. testů integrity¹⁰, organizačních, technických a jiných opatření...);

- měli striktně vyhybat jednání, jež by mohlo být označeno jako střet zájmů¹¹.

Ve čtvrtém článku etického kodexu jsou obsaženy základní principy chování policistů mezi sebou navzájem. Podle tohoto článku by policisté:

- měli usilovat o otevřenou a autorskou spolupráci – bez vzájemné spolupráce policistů nelze efektivně plnit úkoly;
- měli dbát o rozvoj vztahů na bázi profesní kolegiality, vzájemné úcty, respektování zásad slušného a korektního jednání, vztahů, v nichž jsou vyloučeny jakékoliv formy šikanování a obtěžování ze strany spolupracovníků – tento princip vychází z poznání, že pracovní kolektivy složené z průměrných pracovníků, v nichž jsou vztahy na dobré úrovni, dosahují lepších výsledků,

---

postavení příslušníka Policie České republiky z vlastního nebo cizího podnětu s úmyslem získat neoprávněný prospěch či výhodu pro sebe nebo jiné osoby, přičemž není důležité, zda neoprávněný prospěch či výhoda je hmotného či nehmotného charakteru.“

⁹ Blíže k této problematice viz práce kolektivu autorů Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě. Skripta ke stejnomennému vzdělávacímu programu Transparency International – Česká republika. Praha: Transparency International, 2005. Dostupné na: <http://www.transparency.cz/pdf/skripta.pdf>

¹⁰ Testem integrity se rozumí „...opatření, jimiž je možné „otestovat“ odolnost konkrétní osoby (zpravidla státního úředníka nebo policisty) vůči nelegálním praktikám, především vůči korupci, ale také např. vůči rasismu apod. Testem integrity se ověřuje připravenost dodržovat pravidla stanovená zákonem.“ (<http://www.mvcr.cz/rady/faq/testinte.html#cotoje>). V našich podmínkách je možné využít např. institut kontroly majetkových poměrů nebo institut předstírané nabídky úplatku.

¹¹ Pojem „střet zájmů“ je ve Výkladu některých pojmů obsažených v Etickém kodexu Policie České republiky vymezeno jako jednání policisty, jímž „... a) dopustí, aby byl výkon služby ovlivněn jeho osobními postoji, názory nebo přesvědčením, pokud jsou v rozporu se zájmy služby, b) došlo ke střetu zájmu služby s jeho osobními zájmy; tímto střetem se rozumí takové jednání, popřípadě opomenutí příslušníka Policie České republiky, které ohrožuje důvěru v jeho nezájatost, autoritu či profesionalitu nebo důvěru v Policii České republiky, c) využil svého postavení, pravomocí nebo informací, které se dozvěděl při výkonu služby, k získání neoprávněného prospěchu nebo výhody pro sebe nebo jinou fyzickou či právnickou osobu, d) osobně vystupoval za sebe nebo jinou fyzickou či právnickou osobu vůči státu, státní nebo převážně státem vlastněné právnické osobě v obchodních záležitostech, e) by se odvolával na své služební postavení v záležitostech, které souvisejí s jeho osobními vztahy nebo soukromou činností, f) by umožnil uvedení svého jména nebo vyobrazení k reklamním účelům za úplatu nebo za jiný majetkový prospěch, g) by přijal dar či výhodu od osoby, pokud by došlo k ohrožení nebo zpochybnění řádného výkonu služby, h) by hájil jiný veřejný zájem, pokud by byl v rozporu se zájmem Policie České republiky, poškozoval její dobré jméno nebo ohrožoval její apolitičnost.“

nežli pracovní kolektivy tvořené špičkovými pracovníky, mezi nimiž jsou však špatné vztahy;

- neměli tolerovat ani krýt podezření z trestné činnosti jiných policistů, stejně jako tolerovat jiné jejich protiprávní jednání nebo jednání, které je v rozporu s etickým kodexem; podezření z trestné činnosti jiných policistů by měli neprodleně ohlásit – trestná činnost policistů je závažným sociálněpatologickým jevem, který výrazně ohrožuje image policie a snižuje důvěru veřejnosti v policii jako instituci.

Pátý článek etického kodexu obsahuje základní požadavky na osobnost policisty v oblasti etiky. Podle něj by měl policista nést za svoji morální úroveň a za svůj profesionální výkon osobní odpovědnost. Na policistu však nejsou kladeny morální požadavky pouze v době služby (která je ostatně pouze formální, poněvadž zákony ukládají povinnost provést služební úkon nebo služební zákrok i v době mimo pravidelnou pracovní dobu), nýbrž i mimo ni. Proto je v pátém článku etického kodexu zakotveno, že se policisté musejí chovat bezúhonně jak ve službě, tak i mimo ni, aby svým zevnějškem, jednáním a vystupováním důstojně reprezentovali Policii České republiky. Pouze za splnění těchto podmínek může být policista morální autoritou, jak to občané ve většině očekávají.

Závěrečná apelace etického kodexu klade na všechny zainteresované strany požadavek plné úcty, respektu a podpory společnosti ke každému policistovi, který jedná v souladu se zákonem a etickým kodexem.

Pokud vyjdeme z dosud uvedeného, je možné konstatovat, že existence etického kodexu je přínosem z několika důvodů. Předně poskytuje všem policistům vodítko, jak se mají chovat. Je tak nástrojem, jenž odráží hodnoty uznávané veřejností a který umožňuje upevňovat „vnitrofiremní“ kulturu. Omezuje zároveň subjektivitu a nekonzistentnost v rozhodování policistů. Existence etického kodexu zlepšuje obraz policie na veřejnosti, poněvadž deklaruje její vůli a snahu jednat v souladu se zákonem i dobrými mravy. Zvyšuje též loajalitu policistů a jejich hrdost na to, že jsou součástí policie, čímž napomáhá současně vytvářet příznivé pracovní prostředí a je tak katalyzátorem pozitivních změn. Z pohledu policejních manažerů je etický kodex nástrojem účinného řízení a dosahování vysokého standardu ve všech řídicích procesech. Nadřazeným kromě toho zabraňuje, aby po svých podřízených požadovali nesprávná jednání. Napomáhá i dobré a otevřené komunikaci, a to jak mezi policisty

navzájem, tak i vně policie. To vše přispívá ke zlepšení výkonnosti policie, a to včetně eliminace páchání trestné činnosti policisty.

K tomu, aby bylo možné shora uvedené principy v praxi uvádět v život, je nezbytné, aby je měli policisté interiorizovány (zvnitřněny), což předpokládá jednak jejich znalost, jednak jejich pochopení a ztotožnění se s nimi. Ke znalosti etického kodexu ze strany policistů může přispět zejména jejich vzdělávání v oblasti etiky, které by mělo začít již v rámci základní odborné přípravy, přičemž toto by mělo navazovat na dosavadní etickou výchovu z předchozího občanského života. Další rozvoj znalostí etického kodexu a to, aby se jím policisté řídili, je věcí policejních manažerů všech úrovní řízení, kteří by měli jít svým podřízeným při uplatňování etického kodexu příkladem, jednak implementaci etického kodexu u svých podřízených podporovat.

2.3 Prevence kriminality policistů v organizační oblasti

Další možnosti jak předcházet trestné činnosti policistů, je možno spatřovat v organizační oblasti. Tyto možnosti úzce souvisejí s právními předpisy, které upravují např. kontrolní činnost vůči policistům ze strany nadřízených. Kontrolou je přitom možné zjistit, jak policista dodržuje své povinnosti, přičemž právě jejich dodržováním lze zamezit tomu, aby policista nespáchal trestný čin, respektive toto riziko významně snížit.

Kontrolní činnost ze strany nadřízených je nutno vnímat jako nedílnou součást manažerských aktivit na všech stupních řízení policie. Podstatou kontroly je kritické (nikoliv však nihilistické) posouzení činnosti podřízených s ohledem na řídicí záměry, které by měly zahrnovat v každém případě i kritérium zákonnosti postupu podřízených policistů. Účelem kontroly není pouze informovanost policejních manažerů o tom, jaký je stav v uvedené oblasti, nýbrž i zpětná vazba, eventuálně postihy nebo likvidace nedostatků, což působí výrazně preventivně i v oblasti trestné činnosti policistů. Pro účinnou kontrolu je přitom nezbytné, aby měl policejní manažer ujasněno, jaký je žádoucí stav, tedy jak má vypadat činnost podřízených policistů v souladu se zákonem.

Na kontrole policistů se ovšem nepodílejí pouze jejich nadřízení, popřípadě kontrolní orgány (Inspekce Ministra vnitra). Možnost kontroly je zákonem dána i občanské veřejnosti. Konkrétně se jedná o ustanovení § 97 odst. 1 zákona č. 273/2008

Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Policii ČR“), které uvádí, že každý občan je oprávněn mimo jiné upozornit:

- a) na nedostatky v činnosti policejního útvaru a policisty, nebo
- b) na skutečnost, že se policista dopustil jednání, jež naplňuje znaky trestného činu, správního deliktu nebo kázeňského přestupku.

Zákon o Policii ČR pak dále v § 97 odst. 2 stanovuje, že policista nebo útvar policie jsou povinni přijmout takovéto upozornění. Aby měl občan zpětnou kontrolu nad tím, jak bylo s jeho upozorněním naloženo, je policie povinna vyrozumět do 30 dnů ode dne přijetí upozornění toho, kdo upozornění učinil, o přijatých opatřeních, a to v tom případě, jestliže o toto vyrozumění osoba požádá. Tímto ustanovením není dotčeno oznámení protiprávního jednání podle trestního řádu.

Ustanovení § 98 zákona o Policii ČR upravuje kontrolu použití odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, použití sledování osob a věcí, rušení provozu elektronických komunikací a kontrola činnosti Inspekce policie. Tuto kontrolu podle ustanovení § 98 odst. 1 zákona o Policii ČR vykonává prostřednictvím k tomu účelu zřízeného kontrolního orgánu Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR. Předmětné ustanovení zákona o Policii ČR dále uvádí, že kontrolu provádí kontrolní orgán v příslušných útvarech policie po předchozím vyrozumění ministra vnitra.

Velmi významnou preventivní aktivitou může být i participace více policistů na rozhodovacích procesech, popřípadě na nějakém úkonu. Toto organizační opatření je velmi dobrým preventivním prostředkem proti korupci, poněvadž rozhodování v určité věci je v takovém případě rozděleno mezi více policistů. Měla-li by osoba získat neoprávněnou výhodu, musela by poskytnout úplatek či jinou výhodu neoprávněnou více policistům, což by v konečném důsledku snižovalo či zcela vyloučilo výhodnost takové korupční transakce, takže posléze je velmi pravděpodobné, že by k takové transakci nedošlo. Příkladem uplatnění takového postupu v policii je rozčlenění činností mezi více policistů v rámci povolovacího řízení k pobytu cizinců na území naší republiky u orgánů cizinecké policie.

2.4 Prevence kriminality v technické oblasti

Využívání technických prostředků při prevenci trestné činnosti policistů je vhodné hlavně proto, že vylučuje subjektivnost, kterou se vyznačují dána lidé. Pokud se

týká využívání technických prostředků v prevenci trestné činnosti policistů, především pak korupce (ale i jiných trestných činů), lze ji řešit zaváděním kamerových monitorovacích systémů do policejních hlídkových vozidel, používání diktafonů v průběhu služebních zákroků, lokalizačních systémů GPS v hlídkových vozidlech policie (není pak problémem zjistit, který policista se měl dopustit trestného činu), bezhotovostním výběrem pokut prostřednictvím platebních terminálů umístěných v policejních vozidlech či jinými opatřeními.

Empirická část

3. Kriminalita policistů ve světle empirických údajů

Empirická část práce bude sledovat jednak rozsah, dynamiku a vývojové tendence kriminality příslušníků policie, dále blíže ozřejmit některé typické formy páchaní trestné činnosti policistů a v neposlední řadě též zjistit postoje policistů k vybraným formám trestné činnosti páchané policisty. Při zkoumání postojů byla na základě studia dříve provedených výzkumů k dané problematice stanovena následující hypotéza, která bude v rámci výzkumu verifikována: „Odmítavý postoj k trestné činnosti páchané policisty-kolegy se zvyšuje s dosaženým věkem a současně je vázán na délku služby u policie.“

Pro analýzu rozsahu, dynamiky a vývojových tendencí kriminality páchané příslušníky policie bude využito statistické metody. Některé typické formy páchaní trestné činnosti policistů jsou rozebrány formou případových studií. Postoje policistů k vybraným formám trestné činnosti páchaných policisty byly zjišťovány za využití metody dotazníku.

3.1 Statistické údaje ke kriminalitě policistů

Podstatou statistické metody je studium a interpretace údajů o stavu, struktuře a dynamice zločinnosti policistů na základě statistických údajů. Tyto údaje jsou obsaženy v úředních statistikách, jež zpracovávají a vedou orgány činné v trestním řízení – Inspekce MV, státní zastupitelství a soudy. K těmto statistikám je však nutné podotknout, že statistiky Inspekce MV za určitý rok nejsou plně srovnatelné se statistikami, které vede rezort ministerstva spravedlnosti, jenž je gestorem statistik vedených státními zastupitelstvími a soudy. To je dáno především časovým odstupem mezi ukončením konkrétních trestních věcí v jednotlivých fázích trestního řízení, jakož i tím, že statistika Inspekce MV zahrnuje i trestné činy, u nichž se nepodařilo zjistit pachatele. Uvedené statistiky konečně nelze srovnávat i z toho důvodu, že se plně nekryje skladba paragrafů zahrnutých pod jednotlivými kategoriemi kriminality.

V následujícím výkladu bude provedena analýza trestné činnosti policistů v letech 2003 až 2008, k níž jsou volně dostupné statistické údaje. Souhrnně jsou statistické údaje k trestné činnosti policistů v letech 2002 až 2008 uvedeny v tabulce 1.

Tabulka 1 Trestná činnost policistů v letech 2002 až 2008

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Objasněné skutky	453	599	325	284	228	254	344
Stíhaných policistů	444	427	327	262	204	238	253

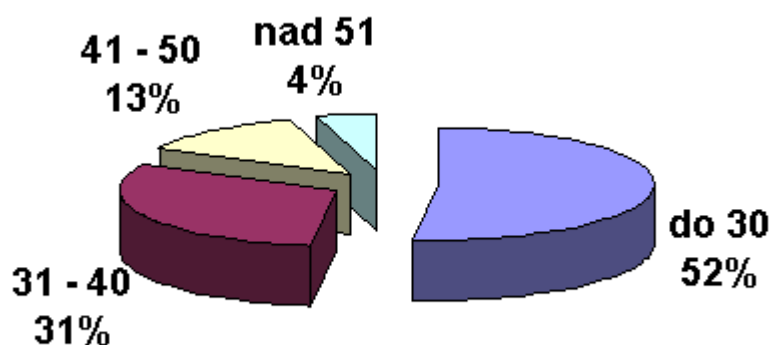
3.1.1 Trestná činnost policistů v roce 2003

V roce 2003 bylo zjištěno 427 pachatelů z řad policistů. Téměř polovina z těchto pachatelů – 199 (46,6 %) – bylo z řad příslušníků služby pořádkové policie. Zhruba pětina zjištěných pachatelů – policistů byla ze služby dopravní policie (87 policistů; 20,4 %) a ze služby kriminální policie a vyšetřování (73 policistů; 17,1 %). Zbytek objasněných trestných činů policistů v tomto roce šel na vrub příslušníků imigrační a pohraniční policie (29 policistů; 6,8 %). Pokud se týká věkového rozvrstvení odhalených pachatelů, pak více než polovina (197; 52 %) z nich byla ve věku do 30 let. Se stoupajícím věkem se kriminalita policistů v roce 2003 výrazně snižovala, jak je zřejmé z grafu 1. Z pohledu délky služby u policie byla nejpočetnější skupina pachatelů, kteří byli v době spáchání trestného činu ve služebním poměru do deseti let. Tito pachatelé se podíleli na 353 objasněných skutečích. (http://web.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/krim_stat/2003/trest_cin.html)

Celkově bylo v roce 2003 objasněno 599 trestných činů, z nichž 380 bylo policisty spácháno při výkonu služby, zbytek (219 skutků) v době mimo výkon služby. Ve srovnání s rokem 2002 došlo v tomto roce k mírnému snížení podílu trestné činnosti, které se policisté dopustili během služby. Máme-li shrnout statistické údaje k trestné činnosti policistů v tomto roce, pak je možné konstatovat, že na jedné straně došlo k meziročnímu zvýšení počtu objasněných trestných činů policistů o 146 skutků, což představuje nárůst o 32,2 %, na straně druhé ovšem poklesl počet pachatelů

objasněných trestných činů o 17 policistů (- 3,8 % ve srovnání s rokem 2002). (http://web.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/krim_stat/2003/trest_cin.html).

Graf 1 Věková struktura pachatelů trestné činnosti z řad policistů (2003)

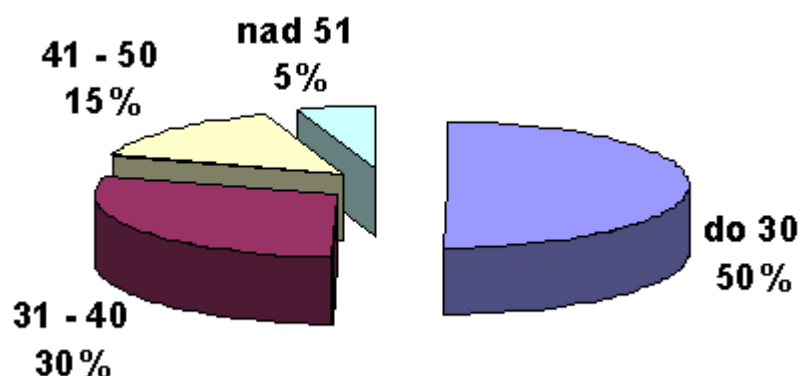
Zdroj: http://web.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/krim_stat/2003/trest_cin.html

3.1.2 Trestná činnost policistů v roce 2004

V tomto roce bylo odhaleno celkem 327 policistů, kteří se dopustili trestného činu. Meziročně se tak počet policistů, kteří spáchali trestný čin, snížil o rovných sto, což značí meziroční pokles o 23,4 %. Z uvedeného počtu pachatelů jich opětovně zhruba polovina (166 policistů; 50,8 %) připadla na policisty ze služby pořádkové policie. Přibližně pětinou (64 osob; 19,6 %) se na trestné činnosti podíleli policisté ze služby kriminální policie a vyšetřování. K poklesu podílu pachatelů došlo v porovnání s rokem 2003 u policistů ze služby dopravní policie (44 odhalených pachatelů; 13,5 %). Podíl policistů ze služby cizinecké a pohraniční policie zůstal přibližně stejný, když jich bylo v tomto roce 20 (6,1 % z celkového počtu pachatelů). Ze zbylých služeb policie byl podíl zjištěných policistů jako pachatelů trestných činů minimální. (<http://web.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/2005/krimpol01.html>).

Graf 2 Věková struktura pachatelů trestné činnosti z řad policistů (2004)

Jak je zřejmé z grafu 2, struktura pachatelů-policistů podle věkových kategorií se v roce 2004 oproti předchozímu roku takřka nezměnila. Polovina (rovných 50 %) těchto pachatelů byla ve věkové kategorii do 30 let. Téměř jedna třetina (30 %) policistů, kteří se dopustili v tomto roce trestného činu, bylo ve věkové kategorii do 40 let. Podíl pachatelů ve věku do 50 let na celkové trestné činnosti policistů byl 15 % a konečně nad 50 let bylo těchto pachatelů pouhých 5 %. Zaměříme-li se na pachatele trestné činnosti z hlediska délky trvání jejich služebního poměru, pak 58,7 % jich bylo z kategorie policistů, kteří vykonávali službu méně jak deset let. S délkou trvání služebního poměru podíl pachatelů-policistů statisticky významně klesal. (<http://web.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/2005/krimpol01.html>).

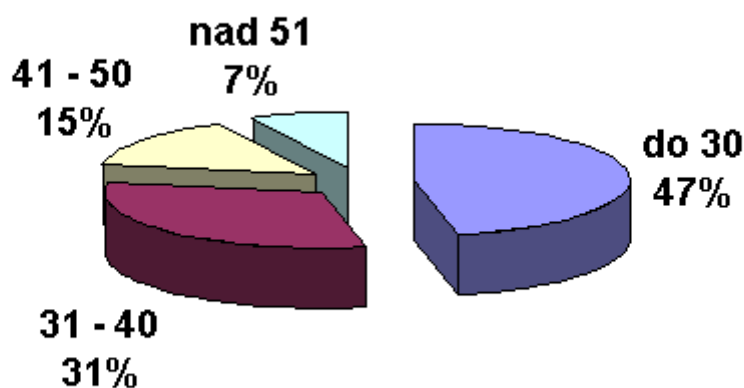
Počet objasněných trestných činů spáchaných policisty v roce 2004 poklesl v porovnání s předchozím rokem o 45,7 % na 325. Rovněž v tomto roce byl udržen trend snižování podílu trestných činů, jichž se dopustili policisté v souvislosti s výkonem služby, když tento poklesl meziročně o 4 %. Ve službě tak policisté spáchali 193 policistů, zbytku (132 skutků) se policisté dopustili mimo dobu služby.

3.1.3 Trestná činnost policistů v roce 2005

V roce 2005 bylo odhaleno 262 pachatelů trestné činnosti z řad policistů. Meziročně tak jejich počet poklesl téměř o pětinu (o 19,9 %). Porovnáme-li grafy 2 a 3, pak je zřejmé, že ve věkovém složení pachatelů nedošlo k téměř žádným změnám. Dominantní věkovou skupinou mezi pachateli trestné činnosti-policisty jsou policisté ve věku do 30 let s podílem 47 %. Necelá třetina (31 %) těchto pachatelů byla z věkové

kategorie do 40 let. V kategorii do 50 let bylo 15 % policistů a věkem nad 50 let bylo pouhých 7 % policistů, kteří se v daném roce dopustili trestné činnosti. Z pohledu zařazení pachatelů do jednotlivých služeb policie je možné uvést, že téměř jednou polovinou se na trestné činnosti policistů podíleli policisté ze služby pořádkové policie, kterých bylo odhaleno 130 (49,6 %). Jednou pětinou (53 pachatelů; 20,2 %) se na trestné činnosti podíleli policisté ze služby kriminální policie a vyšetřování. K dopravní policii náleželo 27 pachatelů (13,5 %). V rámci služby cizinecké a pohraniční policie sloužilo 24 pachatelů (9,2 %). U ostatních služeb sloužil zanedbatelný podíl odhalených pachatelů. Pokud se zaměříme na kritérium délky služby u policie u pachatelů, pak téměř jedna třetina (31,3 %) z nich sloužila mezi pěti a deseti let. Poněkud poklesl podíl pachatelů sloužících u policie méně než pět let. K určitému nárůstu počtu pachatelů došlo ve služební kategorii 11 až 15 let (<http://web.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/2006/policiste05.html>).

Graf 3 Věková struktura pachatelů trestné činnosti z řad policistů (2005)

Zdroj: <http://web.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/2006/policiste05.html>

Taktéž v roce 2005 došlo k poklesu počtu objasněných trestných činů spáchaných policisty, a to o 12,6 % na 284 skutků. Rovněž v tomto roce došlo k mírnému poklesu trestných činů, které policisté spáchali během výkonu služby, když

policisté spáchali při výkonu služby 157 trestných činů. V době mimo službu bylo policisty spácháno 127 skutků. Poměr trestných činů spáchaných policisty ve službě a mimo službu tak činil 55,3:44,7. Největší podíl mezi trestnými činy spáchanými policisty v roce 2005 měl trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele (90 pachatelů; 31,69 %). Za ním následovaly majetkové trestné činy, trestné činy v dopravě a násilné trestné činy. Poměrně častý byl také výskyt úplatkářství. Podíl ostatních trestných činů nebyl ani zdaleka tak statisticky významný (<http://web.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/2006/policiste05.html>).

3.1.4 Trestná činnost policistů v roce 2006

V roce 2006 bylo ze spáchání trestného činu stíháno celkem 204 policistů, což bylo o 22,1 % méně než v roce předchozím. Pokud se týká služebního zařazení těchto policistů, tak nejvíce – 101 (49,5 %) jich bylo ze služby pořádkové policie, dále následovali policisté ze služby kriminální policie a vyšetřování, kterých bylo 43 (21,1 %), příslušníci dopravní služby (30; 14,7 %) a konečně policisté z cizinecké a pohraniční policie, kterých bylo stíháno 10 (4,9 % z celkového počtu stíhaných policistů). Podíl objasněných trestných činů připadajících na tisíc policistů činil 4,9, což bylo méně než v roce předchozím, kdy tento údaj činil 6,2 (<http://web.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/imv/dokumenty/zprava06.pdf>).

Pokud se týká počtu objasněných trestných činů spáchaných policisty, tak těchto bylo v roce 2006 zjištěno 228. V porovnání s předchozím rokem se jednalo o pokles o 56 skutků, což vyjádřeno v procentech je pokles o 19,7 %. Nejvíce se v roce 2006 policisté dopouštěli trestného činu zneužívání pravomoci veřejného činitele (60 skutků), následovala trestná činnost na úseku dopravy (§ 179, § 180, § 184, § 201, § 201a, § 223, § 224 a § 257 trestního zákona), kterých bylo spácháno 38, podvody (14 skutků) a pojistný podvod (11 skutků) a úmyslné ublížení na zdraví (11 skutků). K dalším častějším trestným činům náležely úplatkářství se sedmi objasněnými skutky, výtržnictví dle ustanovení § 221 a § 222 trestního zákona s pěti skutky a neoprávněné nakládání s osobními údaji (§ 178 trestního zákona) se čtyřmi objasněnými skutky.

3.1.5 Trestná činnost policistů v roce 2007

V roce 2007 bylo zjištěno 238 pachatelů trestných činů z řad policistů. Tento údaj byl o 16,7 % vyšší než v roce 2006. Došlo tedy k mírnému nárůstu kriminality spáchané policisty. Již tradičně byl nejvyšší podíl pachatelů trestné činnosti z řad

policistů zařazených ve službě pořádkové policie (116 pachatelů; 48,8 %). Přibližně pětina pachatelů (48; 20,2 %) se rekrutovala z řad příslušníků dopravní policie. O něco nižším podílem (40; 16,8 %) byli mezi pachateli trestných činů příslušníci služby kriminální policie a vyšetřování. Pachatelů z řad policistů sloužících v rámci cizinecké a pohraniční policie bylo 21 (8,8 %). Podíl pachatelů z ostatních služeb nebyl nijak statisticky významný a činil 13 pachatelů (<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=7768&doctype=ART&lang=cs>).

Trestných činů spáchaných policisty bylo v roce 2007 objasněno 254. Rovněž v tomto ukazateli je možné konstatovat v porovnání s rokem 2006 určitý nárůst. Tento nárůst činil 11,4 %. Z hlediska právní kvalifikace skutků i v roce 2007 zaujal první pozici v počtu spáchaných skutků trestný čin zneužívání pravomoci veřejného činitele se 65 skutky. Skupinou s druhou nejvyšší početností tvořilo 48 trestných činů na úseku dopravy. Pojistný podvod spáchaný policisty se podařilo objasnit v patnácti případech. Úplatkářství bylo odhaleno 12 skutků. Bylo objasněno též celkem 11 případů úmyslného ublížení na zdraví. Po sedmi skutcích bylo objasněno u podvodu a úvěrového podvodu. Jiné trestné činy se u policistů vyskytují spíše výjimečně a celkový charakter trestné činnosti tak ovlivňují málo významně (<http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=7768&doctype=ART&lang=cs>).

3.1.6 Trestná činnost policistů v roce 2008

V loňském roce bylo zjištěno 253 pachatelů trestných činů – policistů. Opět pokračoval trend nastolený v předchozím roce, kdy bylo znovu odhaleno více policistů, kteří se dopustili trestného činu. Tento nárůst oproti roku 2007 činil 6,3 % a nebyl tak nikterak razantní. Z celkového počtu zjištěných pachatelů jich tradičně téměř polovina (121 osob; 47,8 %) připadla na policisty ze služby pořádkové policie. Dále bylo odhaleno 40 pachatelů (15,8 %), kteří byli zařazení u dopravní policie. V rámci služby kriminální policie a vyšetřování působilo do svého odhalení 39 pachatelů trestné činnosti (15,4 %). U cizinecké a pohraniční policie sloužilo 26 pachatelů (10,3 %). Tyto výsledky jsou Inspekcí Ministra vnitra prezentovány jako trend zvyšování objasněné kriminality příslušníků Policie České republiky (<http://www.mvcr.cz/soubor/02-zprava-o-cinnosti-inspekce-mv-a-trestne-cinnosti-policie-ceske-republiky-za-rok-2008.aspx>).

Loni bylo objasněno Inspekcí Ministra vnitra celkem 344 trestných činů. To představuje nárůst o 90 trestných činů, v procentuálním vyjádření je možné nárůst

vyjádřit o více než jednu třetinu (35,4 %) trestných činů. I v loňském roce bylo nejvíce z trestných činů odhaleno zneužívání pravomoci veřejného činitele s 88 případy. Poměrně početná byla i skupina trestné činnosti na úseku dopravy, u které bylo objasněno 52 činů. Pojistných podvodů bylo odhaleno 38 skutků. O něco méně bylo policisty spácháno podvodů (26), respektive úvěrových podvodů (20). Poměrně častým trestným činem bylo i neoprávněné nakládání s osobními údaji (15 skutků) a úplatkářství (13 činů). Maření úkolu veřejného činitele bylo objasněno v osmi případech (<http://www.mvcr.cz/soubor/02-zprava-o-cinnosti-inspekce-mv-a-trestne-cinnosti-policie-ceske-republiky-za-rok-2008.aspx>).

3.2 Několik případových studií

Případové studie (case study) jsou protikladem statistické metody, na rozdíl od níž se věnují pouze jednomu nebo několika vybraným případům. Její přednost ovšem spočívá v tom, že jí lze odhalit jevy a souvislosti, které mohou být podkladem ke zkoumání za využití jiných metod, nabízejí podněty a hypotézy, které ovšem v některých případech nemusí být zcela jednoduché ověřit. Níže jsou uvedeny případové studie mapující činnost tří policistů, kteří se zpronevěřili svému poslání, kterým je zajišťování dodržování zákona.

3.2.1 Petr

Petr je vyučený muž ve středním věku, který u policie sloužil zhruba deset let. Nejprve byl zařazen u služby dopravní policie, odkud po sedmi letech služby přešel na obvodní oddělení na místo hlídkového policisty. Na této pozici měl dohlížet nad veřejným pořádkem formou občůzkové služby, dále vykonávat dohled nad silničním provozem a v neposlední řadě také zpracovávat jednoduchou agendu v rámci přestupkového a trestního řízení. Ačkoliv řada jeho kolegů vykonávala i složitější činnosti nad rámec svého služebního zařazení, Petr toto oprávněně odmítal s tím, že za tyto nadstandardní úkony není nijak zaplacen. K tomu by si musel zvýšit svoji kvalifikaci dalším studiem, což dle vlastního vyjádření neměl v úmyslu, poněvadž to považoval za ztrátu času. Stanovené úkoly, které vyplývaly z jeho služebního zařazení, si ovšem plnil na požadované úrovni.

Čas od času Petr při výkonu obchůzkové služby přemlouval kolegy v hlídce k tomu, aby prováděli kontrolu dálničních známek na silnici pro motorová vozidla, ačkoliv toto nebyla hlavní náplň jejich práce. Zde udivoval ostatní tým, jak byl schopen komunikovat s cizinci různé národnosti ohledně této kontroly, zejména pak co se týká jejich povinnosti zaplatit pokutu v případě, že provozovali své vozidlo bez platné dálniční známky. Pokuty se snažil vybírat z velké části bez dohledu svého kolegy, s nímž právě kontrolu prováděl. Obvykle si k této kontrole vybíral právě vozidla cizinců, kteří tudy projížděli k nedalekému hraničnímu přechodu.

Po určité době si Petr podal žádost o přemístění na obvodní oddělení nedaleko místa bydliště. Jak ovšem bylo zjištěno, přesto býval viděn mimo svůj služební obvod na silnici pro motorová vozidla v rámci svého bývalého působení, jak ve stejnokroji se služebním vozidlem kontroluje motorová vozidla na této komunikaci. Jeho bývalí kolegové tomuto nepřikládali nijak velkou pozornost, poněvadž někdy policisté vykonávají službu i mimo svůj mateřský obvod. Takto kontroloval Petr mimo svůj služební obvod až do doby, než kolem něj náhodou projížděl na poradu okresní ředitel, který nechal prověřit, z jakého důvodu stojí osamocený policista na silnici pro motorová vozidla a kontroluje nepředpisovým způsobem řidiče automobilů. Tehdy vyšlo najevo, že měl ve stejné době vykonávat zcela odlišné úkoly v rámci mateřského obvodu.

S ohledem na zjištěné skutečnosti vzniklo podezření, že Petr mimo jiné vybíral od cizinců pokuty za neoprávněné užívání silnice pro motorová vozidla bez uhrazení příslušného poplatku, aniž by jim vydával pokutové bloky jako doklad o úhradě pokuty. Tím mu s největší pravděpodobností zůstávali peníze pro vlastní potřebu. Kontrolní orgány toto podezření důkladně prošetřovali, avšak podařilo se mu prokázat toliko porušení pokynů nadřízeného, jimiž mu byly stanoveny odlišné úkoly, než které právě plnil. Na neprokázání podezření se nepochybně podílela skutečnost, že cizinci, kteří uhradili pokutu bez pokutových bloků, nevěděli, jakým způsobem má policista správně postupovat. Svě sehrál i fakt, že cizinci neměli zájem se na našem území zdržovat déle, než bylo nezbytně nutné a pochopitelně i jazyková bariéra.

Z tohoto případu je evidentní, jak důležité místo má v rámci výkonu svých manažerských rolí policejního manažera kontrolní činnost. Kdyby tato byla bývala Petrovými nadřízenými (zejména vedoucím obvodního oddělení) prováděna systematicky a důkladně, s největší pravděpodobností by to u něj vedlo k tomu, že by jej to odradilo od popsání jednání, eventuálně by takto uskutečňovaná kontrola vedla

k jeho odhalení v podstatně dřívějším termínu. Lze taktéž vyslovit závěr, že kdyby Petrův vedoucí znal lépe jeho schopnosti, mohl by u něj podporovat případně předsevzetí doplnit si vzdělání, čímž by si výrazně zvýšil šance na další postup, s nímž by byl spojen i vyšší příjem. Petrovu nadřízenému rovněž unikl fakt, že tento vyměnil během krátké doby starší ojeté vozidlo za vozidlo staré dva roky, které si sotva mohl ze svého příjmu dovolit.

3.2.2 Mirek

Mirek byl policista před důchodem. V minulosti pracoval v rámci policie na různých postech, a to včetně řídicích funkcí na tehdejších úřadech vyšetřování. V rámci reorganizací však byl nakonec z postu vedoucího úřadu vyšetřování sesazen a byl zařazen na řadové místo, kde měl dosloužit do důchodu. S ohledem na předchozí nepřeborné zkušenosti mu byl přidělen velmi složitý a rozsáhlý případ porušování povinností při správě cizího majetku (peněz klientů finančního ústavu).

Přes značné množství úkonů, které vyplývalo zejména z faktu, že poškozených shora naznačeným jednáním bylo několik tisícovek, se prověřování neúměrně protahovalo, až trvalo již osmým rokem. Blížila se tak doba, kdy by byl případ po deseti letech promlčen a podezřelí z řad managementu finančního ústavu by se tím vyhnuli případné trestní odpovědnosti. Ještě před tím však Mirek po nabytí účinnosti nového služebního zákona požádal o uvolnění ze služebního poměru. Případ tehdy dostala jeho kolegyně z oddělení, která poměrně záhy nastudovala obsáhlý spisový materiál, provedla poslední nezbytné úkony a zahájila vůči podezřelým trestní stíhání. Ti, ačkoliv doposud vystupovali ve věci pasivně, náhle začali navrhopvat další a další důkazy. Když zjistili, že věc spěje k obžalobě, jeden z obviněných do protokolu uvedl, že původní vyšetřovatel obdržel v počátcích prověřování od jednoho z podezřelých osobní automobil Škoda Octavia za příslib, že s věcí naloží tak, aby nedošlo ke stíhání managementu.

Věc podezření ze spáchání trestného činu ze strany vyšetřovatele je v současné době teprve ve stadiu prověřování, přesto je však zřejmé, že k odhalení tohoto skutku mohlo dojít již dříve, pokud by lépe fungoval dozor státního zástupce, který měl dohlížet na zákonnost průběhu trestního řízení v dané věci, stejně jako kontrolní činnost ze strany jeho nadřízených, kteří se za dobu zpracování spisu vystřídali celkem tři. Určitou roli při spáchání daného skutku mohlo sehrát i to, že po přefazení na nižší

místo poklesl Mirkovi jeho příjem. Úplatkem v podobě osobního automobilu si tento výpadek očekávaného příjmu mohl kompenzovat.

3.2.3 Karel

Karel je mladý policista (25 let), který nastoupil k policii teprve před necelými čtyřmi lety. Je to jedinec, který se rád baví a vůbec si rád užívá života. Před nedávnem se osamostatnil, když si pořídil byt na hypotéku a plánuje svatbu s přítelkyní. Rovněž zařízení bytu si pořídili na splátky. Proto mu na další potřeby, které vyplývají z konzumního způsobu života, který vyznává, nezbyvá příliš mnoho peněz.

Jím spáchaný trestný čin taktéž není nijak složitý, pokud se týká průběhu skutkového děje. Před nedávnem byl vyslán na případ podezřelého úmrtí, v němž byl nakonec zjištěn trestný čin vraždy. Při prvotním ohledání místa činu našel u poškozené v kredenci obálku, v níž byl poměrně velký finanční obnos (přibližně 30.000,- Kč). Karel byl zrovna v kuchyni sám a tato částka byla pro něj natolik velkým lákadlem, že si ji ponechal. Jeho smůla však spočívala v tom, že příbuzný zavražděné o obálce s penězi věděl, a protože bylo nutno zjistit motiv činu, byla prověřována i vyšetřovací verze loupežné vraždy. Když nebyla obálka nalezena s penězi, byla vedoucím opatření provedena kontrola u zasahujících policistů, kdy u Karla byla obálka s penězi nalezena, a to navzdory jeho předchozímu tvrzení, že mu není o obálce nic známo. Důsledky byly pro něj fatální – ztráta zaměstnání a trestní stíhání.

Na první pohled by se mohlo zdát, že se jedná o momentální zkrat jedince, který nemusel být ještě zcela vyzrálý, a že z toho důvodu nebylo možné tomuto jeho jednání zabránit. Opak je však pravdou. Kriminologická taktika i interní akty řízení stanovují, že na místě činu se policista nemá pohybovat nikdy sám, ale v doprovodu dalšího policisty, popřípadě jiné (např. nezúčastněné) osoby. Tím je předem eliminováno nepravdivé nařčení zasahujících policistů ze spáchání podobných jednání, kterých se dopustil Karel. V tomto případě by dodržení stanoveného a zaužívaného postupu působilo preventivně v tom směru, že by si Karel po nález peníze neponechal, nýbrž by o jejich nález učinil záznam v protokolu o ohledání místa činu, poněvadž by si nemohl být jist reakcí svého kolegy, s nímž by se v kuchyni pohyboval. Z tohoto příkladu je zřejmé, že v některých případech je možné trestnému činu zabránit poměrně snadno. Vedoucí obvodních oddělení by mohli v takových situacích přispět k účinnější prevenci např. tím, že by kontrolovali postup svých podřízených v různých situacích a zjištěné nedostatky by

zveřejňovali a rozebrali i s ostatními policisty. Lze vyslovit předpoklad, že by tak trestných činů spáchaných policisty zase o něco ubylo.

3.3 Výzkum k postojům policistů k trestné činnosti svých kolegů

Trestná činnost policistů je páchána vlivem různých faktorů. K těmto faktorům je možné přičíst i postoje samotných policistů k páchání trestné činnosti ze strany svých kolegů. Z toho důvodu je cílem této části práce zjistit, jaké tyto postoje jsou a jak mohou případně ovlivňovat páchání trestné činnosti. Lze totiž předpokládat, že spáchání trestného činu z jeho strany je tím pravděpodobnější, když policista nemá odmítavý postoj k trestnému činu spáchanému svým kolegou a že tento postoj do značné míry vypovídá i o tom, jaký je jeho postoj k případnému spáchání trestného činu ze strany vlastní osoby.

3.3.1 Hypotéza

Ze statistických údajů Inspekce ministra vnitra, které byly uvedeny v úvodu této kapitoly, vyplývá, že na trestné činnosti se podílejí z velké části především mladí policisté ve věku do třiceti let a dále policisté, kteří jsou ve služebním poměru policisty teprve krátce, tj. do deseti let od nastoupení do služebního poměru. Na první pohled by se mohlo zdát, že se jedná o veličiny, které spolu úzce souvisejí, avšak není tomu tak, poněvadž do služebního poměru policisty jsou po splnění zákonem stanovených podmínek přijímáni lidé v různém věku. Může se tak stát, že ve věku 35 let vykonává policista službu teprve pět let, zatímco třicetiletý policista může být ve služebním poměru již deset let.

S ohledem na dosud uvedené skutečnosti byl stanoven předpoklad (hypotéza) znějící následovně:

„Odmítavý postoj k trestné činnosti páchané policisty-kolegy se zvyšuje s dosaženým věkem a současně je vázán na délku služby u policie.“

Ve své podstatě tato hypotéza zahrnuje vztah tří faktorů – odmítavý postoj, dosažený věk, délka služby u policie. Proto v rámci verifikace stanovené hypotézy bude za využití níže uvedených metod ověřován vztah postoje policisty k trestné činnosti

policistů a dosaženého fyzického věku a dále také vztah postoje policisty k trestné činnosti policistů a délky služby u policie.

3.3.2 Charakteristika použitých metod

Při výzkumu bylo použito ke sběru dat metody dotazníku. K testování platnosti hypotéz byla použita standardní metoda testu dobré shody chí-kvadrát.

Dotazník představuje kvantitativní metodu výzkumu, kterou lze v relativně krátkém čase získat poměrně velké množství informací o zkoumaném jevu či procesu. Z toho důvodu byla zvolena jako metoda pro sběr údajů k postojům policistů k vybraným formám trestné činnosti, jichž se dopouští policisté. Dotazník obsahuje otázky uzavřené, což i tak umožnilo získat optimální množství údajů k postojům, které významnou měrou ovlivňují to, zda se policista ve službě trestného činu dopustí či ne. Použitý dotazník je uveden v příloze.

K testování a ověření stanovené vědecké hypotézy byla využita metoda testu dobré shody chí-kvadrát, jíž se ověřují vztahy mezi zkoumanými jevy. V daném případě se jednalo o vztah sportovního diváka k diváckému násilí a o jeho účast na něm. Metodou testu dobré shody chí-kvadrát je ověřováno, zda se četnosti získané měřením (sběrem dat) ve zkoumané realitě významně liší od teoretických četností, které odpovídají nulové hypotéze. Je-li výsledek výzkumu statisticky významný, je možné téměř s jistotou konstatovat, že tento výsledek nemohl být zapříčiněn pouhou náhodou.

Jak již bylo výše naznačeno, test dobré shody chí-kvadrát začíná formulací tzv. nulové a alternativní hypotézy. O přijetí či naopak odmítnutí nulové či alternativní hypotézy rozhoduje ověření (testování) nulové hypotézy. K testování hypotézy je využíváno tzv. testové kritérium, kterého hodnotu lze vyjádřit vztahem:

$$\chi^2 = \sum \frac{(P-O)^2}{O}$$

v němž:

χ^2 ... testové kritérium chí-kvadrát;

P ... pozorovaná četnost;

O ... očekávaná četnost.

Po vypočítání hodnoty testového kritéria se zjištěná hodnota, která je ukazatelem rozdílu mezi pozorovanou a očekávanou četností, porovná s tzv. kritickou hodnotou. Příslušnou tzv. kritickou hodnotu je zapotřebí hledat vždy pro určitou hladinu významnosti a určitý počet stupňů volnosti. Hladina významnosti vyjadřuje pravděpodobnost, že dojde k nesprávnému odmítnutí nulové hypotézy. Tuto pravděpodobnost je možné volit v závislosti na situaci (její závažnosti), avšak v převážné části se pracuje s hladinou významnosti 0,05 (5 %) nebo 0,01 (1 %). Počet stupňů volnosti se v případě testu dobré shody chí-kvadrát odvozuje od počtu řádků v tabulce, z níž bylo kritérium chí-kvadrát vypočteno. Počet stupňů volnosti je tedy představován počtem řádků tabulky, jimž lze přiřknout libovolnou hodnotu a přitom dodržet stanovený sloupcový počet.

K odmítnutí nulové hypotézy je nutné, aby vypočtená hodnota testového kritéria chí-kvadrát byla minimálně stejná nebo vyšší než je hodnota kritická. Přijetí či nepřijetí nulové hypotézy má zásadní význam z hlediska interpretace zjištěných výsledků. Pokud je přijata nulová hypotéza, je možné tento výsledek interpretovat tak, že je dílem náhody, jinými slovy lze toto vyjádřit tak, že mezi sledovanými jevy neexistuje souvislost. Odmítnutí nulové hypotézy a přijetí hypotézy alternativní naproti tomu znamená, že mezi sledovanými jevy je souvislost, jež není dána náhodou (Chrásková, 2003, s. 80 až 83).

3.3.3 Charakteristika výběrového souboru

Výběrový soubor policistů byl tvořen jednak policisty, kteří slouží na Městském ředitelství Policie ČR, na Okresním ředitelství Policie ČR Brno-venkov (nyní se po reorganizaci jedná o územní odbory, které však mají stejnou územní působnost), na Policii ČR Správě Jihomoravského kraje (po reorganizaci jde o krajské ředitelství policie) a příslušníky z celorepublikových útvarů policie, jejichž místem služebního působení je Brno, jednak policisty, kteří studují Střední policejní školu v Brně. Díky takto zvolenému výběrovému souboru bylo možné výzkum provést u různých kategorií policistů, a to jak z pohledu zastávané funkce, tak i z pohledu věku či délky služby. V případě studentů Střední policejní školy se navíc bude jednat o policisty z celé republiky a výzkum tím neměl pouze regionální charakter.

Sběr dat byl proveden u celkem 87 policistů v období prosinec 2008 a leden 2009. Dotazník byl předložen celkem 100 policistům, a to jednak autorem této práce, jednak prostřednictvím jeho kolegů, kteří slouží na shora uvedených součástech policie. Z počtu vrácených dotazníků je zřejmé, že návratnost činila 87 %, což lze považovat za poměrně dobrý výsledek. Všechny vrácené dotazníky byly způsobilé k vyhodnocení. Před samotným sběrem dat byla provedena tzv. pilotáž s pěti policisty, kterou bylo zjišťováno, jak je dotazník srozumitelný a zda nebude náročný na vyhodnocování. Během pilotáže nebyly zjištěny žádné problémy, proto byl dotazník použit v původní formulaci.

Ve výběrovém souboru bylo zastoupeno 9,20 % žen a 90,80 % mužů. Toto zastoupení do určité míry odpovídá zastoupení pohlaví v policii. Vzhledem k tomu, že počet žen ve výběrovém souboru nebyl nikterak vysoký, bylo vyhodnocování výsledků výzkumu prováděno bez zohledňování pohlaví, protože ve skupině žen by v důsledku toho mohlo dojít ke statistickým chybám. Pokud se týká věkového složení dotazovaných policistů, pak k tomuto je možné uvést, že 37 policistů (42,53 % z celkového počtu) jich bylo ve věku do třiceti let, 21 (24,14 %) ve věku do čtyřiceti let, 18 (20,70 %) ve věku do padesáti let a 11 ve věku 51 a více let. Ve vztahu k délce trvání služebního poměru respondentů byly zjištěny následující údaje: 30 (34,48 %) jich bylo ve služebním poměru do pěti let, 26 (28,89 %) sloužilo u policie mezi šesti a deseti lety, 17 (19,54 %) vykonává službu u policie od jedenácti do dvaceti let a 14 (16,09 %) je jich u policie 21 a více let.

3.3.4 Výsledky výzkumu a jejich diskuse

První otázka výzkumu, která se vázala k tématu práce, se týkala toho, zda se policista (policistka) stal (stala) přímým svědkem situace, kdy se kolega dopustil jednání, které má znaky trestného činu. Z dotazovaných 87 policistů odpovědělo na tuto otázku kladně 5 respondentů (5,75 %), kdy se ve všech případech jednalo o muže. Mezi těmito pěti policisty nebyla zastoupena věková kategorie nad 51 let a kategorie podle délky služby nad 21 let. Tyto dva údaje spolu korespondují. Nelze však předpokládat, že by obecně policisté v těchto kategoriích neměli s trestnou činností žádné vlastní zkušenosti. Pouze jich nebylo dotazováno tolik, poněvadž zastoupení těchto věkových kategorií a kategorií podle služebního stáří není po početní stránce v důsledku odchodů souvisejících s účinností nového služebního zákona tak výrazné.

Proto se v rámci výběrového souboru nenacházel shodou okolností policista, který by osobní zkušenost s trestnou činností svých kolegů měl.

O postoji policistů k trestné činnosti svých kolegů vypovídaly dvě otázky. Ta první se jich dotazovala na to, jak by se zachovali v situaci, kdy by se u svého kolegy setkali s jednáním, které vykazuje znaky trestného činu. Zde měli odpovídající na výběr ze čtyř variant odpovědí. Dvě z nich je možno označit jako vyjadřující negativní postoj k trestné činnosti policistů (odpovědi „snažil/a bych se jej od spáchání předem odradit, pokud by to šlo“ a „aktivně bych mu ve spáchání trestného činu bránil/a“), jednu z nich pak jako vyjadřující spíše neutrální postoj (odpověď „spáchání činu bych nahlásil/a nadřízenému, popřípadě na kontrolní oddělení“) a poslední pak vstřícný postoj policisty k trestné činnosti svých kolegů (odpověď „nedělal/a bych nic“).

Odpovědi „snažil/a bych se jej od spáchání předem odradit, pokud by to šlo“ a „aktivně bych mu ve spáchání trestného činu bránil/a“ označilo jako svůj postoj 39 (44,83 %), respektive 17 respondentů (19,54 %). Z tohoto výsledku je zřejmé, že do konfliktu s kolegou by byla ochotna v krajním případě jít zhruba pětina oslovených policistů. Necelá polovina z nich by se snažila situaci, kdy by měl kolega spáchat trestný čin, vyřešit nekonfrontační cestou. Odpověď „spáchání činu bych nahlásil/a nadřízenému, popřípadě na kontrolní oddělení“ označilo 15 (17,24 %) oslovených policistů. Pozitivní postoj k trestné činnosti vyjádřený odpovědí „nedělal/a bych nic“ zaujalo 16 (18,39 %) dotazovaných.

Z odpovědí vyjadřujících pozitivní postoj k trestné činnosti jich bylo plných 12 v kategorii podle délky služby 6 až 10 let. Zbytek odpovědí v tomto duchu byl vždy v jednotlivých kategoriích po jedné, s výjimkou kategorie 0 až 5 let, kde se vyskytly dvě takové odpovědi. Pro testování části hypotézy, která předpokládá vztah délky služby a postoje k trestné činnosti policistů, byla stanovena následující nulová hypotéza H_0 : „Četnosti kladných postojů k trestné činnosti policistů jsou v jednotlivých skupinách přibližně stejné“ a zároveň hypotéza alternativní H_A : „Četnosti kladných postojů k trestné činnosti policistů jsou v jednotlivých skupinách rozdílné“.

Vypočtená hodnota testového kritéria $\chi^2 = 22,998$. Zvolená hladina významnosti je 0,01 %. Stupeň volnosti činí v daném případě 4. Kritická hodnota chí-kvadrátu pro hladinu významnosti 0,01 a 4 stupeň volnosti je $\chi_{0,01}^2(4) = 13,277$. Protože vypočtená hodnota testového kritéria chí-kvadrát je vyšší, než hodnota kritická, je nutno odmítnout nulovou hypotézu a přijmout hypotézu alternativní, podle níž četnosti nejsou četnosti

kladných postojů k trestné činnosti policistů v jednotlivých skupinách stejné. Z výsledků je přitom zřejmé, že zdaleka nejvíce je jich ve skupině podle délky služby 5 až 10 let. Je tomu tak nejspíše proto, že z jedinců po určité době po nástupu služby opadnou určité zábrany a ostych a tito nabudou dojmu, že jsou oni pány situace a nemůže se jim nic stát. Tento dojem pak může vyústit v postoj, který zastávají.

Pokud se týká rozložení kladného postoje k trestné činnosti podle věkových kategorií, pak zde bylo zjištěno, že ve věkové kategorii do 30 let bylo zaznamenáno 11 těchto odpovědí, v kategorii 31 až 40 let 3 takových odpovědí a po jedné takové odpovědi bylo v dalších věkových kategoriích, tj. v kategoriích 41 až 50 let a 51 a více let. Pro testování části hypotézy, která předpokládá vztah věku a postoje k trestné činnosti policistů, byla stanovena následující nulová hypotéza H_0 : „Četnosti kladných postojů k trestné činnosti policistů jsou v jednotlivých skupinách podle věku přibližně stejné“ a zároveň hypotéza alternativní H_A : „Četnosti kladných postojů k trestné činnosti policistů jsou v jednotlivých skupinách podle věku rozdílné“.

Vypočtená hodnota testového kritéria $\chi^2 = 18,2002$. Zvolená hladina významnosti je 0,01 %. Stupeň volnosti činí v daném případě 4. Kritická hodnota chí-kvadrátu pro hladinu významnosti 0,01 a 4 stupeň volnosti je $\chi_{0,01}^2(4) = 13,277$. Protože vypočtená hodnota testového kritéria chí-kvadrát je vyšší, než hodnota kritická, je nutno odmítnout nulovou hypotézu a přijmout hypotézu alternativní, podle níž četnosti nejsou četnosti kladných postojů k trestné činnosti policistů v jednotlivých věkových skupinách stejné. Z výsledků je přitom zřejmé, že zdaleka nejvíce je jich ve věkové skupině do 30 let.

Z výsledků je tedy zřejmé, že velkou pozornost při prevenci trestné činnosti policistů je nutno věnovat služebně a věkově nejmladším kategoriím, u nichž preventivně nepůsobí např. hrozba ztráty výluhových náležitostí, která hrozí služebně starším policistům, a která by pro ně znamenala v konečném důsledku nemalou finanční újmu. Z tohoto pohledu by stálo za úvahu, zda by nebylo možné hranici pro výplatu těchto náležitostí snížit opětovně na deset let, která by byla z tohoto pohledu více motivující k dodržování zákona ze strany policisty.

Další otázka, která zjišťovala, jaký je postoj policistů k trestné činnosti páchané jejich kolegy měla následující znění: „Kriminalita policistů je podle Tebe:“. Rovněž zde měli respondenti na výběr ze čtyř odpovědí. Negativní postoj ke kriminalitě policistů byl reprezentován odpovědí „(kriminalita policistů je) jevem, s nímž je nutno bojovat,

protože dělá policii špatné renomé“ a označilo jej 51 policistů (58,62 %). Za neutrální postoj je možno označit odpověď „(kriminalita policistů je) jevem, o němž nevím, co si mám myslet, protože jsem o něm nepřemýšlel/a“. Tento postoj označilo jako svůj vlastní 14 respondentů (16,09 %). Jako kladný postoj ke kriminalitě policistů lze vyhodnotit odpovědi znění (kriminalita policistů je) „přirozeným jevem, protože moc korumpuje takřka každého člověka“ a „jevem, kolem kterého se dělá zbytečně spousta humbuku“. První z těchto odpovědí označilo 8 policistů (9,20 %), zbytek policistů – 14 (16,09 %) označil odpověď druhou.

Rozdíl v postoji, jak se policisté dívají na trestnou činnost policistů a tím, jak by se k němu v praxi postavili, v zásadě nebyl zjištěn. Určitý rozdíl v četnostech odpovědí, které by spolu měly korespondovat lze přičíst na vrub skutečnosti, že neplatí zcela jednoznačně přímá úměra mezi pohledem na určitý jev (v daném případě na kriminalitu policistů) a praktickým konání lidí v situaci, kdy se daný jev vyskytne. Je to však přirozené a tato tendence se nevyskytuje jen ve vztahu k pohledu policistů na jev trestné činnosti svých kolegů a ochotou tento stav nějakým způsobem řešit.

V rámci výzkumu policisté též odpovídali na otázku, zda se sami dopustili jednání, které má znaky trestného činu. U této otázky odpověděli čtyři policisté z věkové kategorie do 30 let, že ano, zbytek odpovědí byl negativní. U všech čtyřech těchto respondentů bylo dále zjištěno, že mají pozitivní nebo alespoň neutrální postoj k trestné činnosti policistů. I tato skutečnost podtrhuje výsledky, které byly výzkumem zjištěny.

Závěr

Trestná činnost policistů bývá vnímána jak ze strany občanské veřejnosti, tak i ze strany příslušných orgánů činných v trestním řízení, jako mimořádně nebezpečný jev. Ačkoliv obraz policie, potažmo policistů, který je vytvářen některými médii, neodpovídá relativně nízkému podílu policistů na celkových počtech pachatelů za určité období, je nutné zdůraznit, že nebezpečnost tohoto protiprávního jednání policistů vyplývá z toho, že při jejím páchání nezřídka využívají znalostí a informací, kterých nabylí při výkonu své profese, a v některých případech i materiální prostředky (pistole, služební vozidla apod.), kterých mají využívat pouze ke služebním účelům.

Cílem této diplomové práce bylo na základě studia dostupných zdrojů objasnit samotný pojem „kriminalita policistů“, dalším cílem bylo identifikovat její příčiny, rozebrat její základní formy, objasnit společenské důsledky kriminality policistů, hledat možnosti prevence tohoto negativního jevu v různých oblastech a poskytnout obraz o rozsahu kriminality policistů u nás, o její vývojové tendenci i blíže pojednat o některých faktorech, jež napomáhají jejímu vzniku. Lze vyslovit závěr, že tento cíl se podařilo v základních ohledech naplnit.

Pojem „kriminalita příslušníků Policie České republiky“ byl vymezen jako souhrn trestné činnosti (počet skutků a počet pachatelů-policistů) na našem území za období jednoho roku. Příčiny trestné činnosti policistů je možné rozdělit na vnitřní a vnější. Vnitřní souvisí s psychikou policisty, vnější spočívají v prostředí, které policistu obklopuje (obklopovalo). Formy trestné činnosti páchané policisty jsou poměrně různorodé. Může se jednat o zneužívání pravomoci veřejného činitele, úplatkářství, trestné činy v dopravě, vydírání, ublížení na zdraví apod. Důsledky kriminality policistů spočívají zejména v narušení důvěry občanské veřejnosti v řádné fungování nikoliv jen policie, nýbrž i celého politického systému.

Možnosti prevence trestné činnosti policistů lze hledat v několika různých oblastech – v oblasti právní, výchovného působení, organizační a technické. V oblasti právní jde o vytvoření takového legislativního prostředí, které odradí řadu potenciálních pachatelů od spáchání trestného činu, stejně jako zajistí účinný postih těch policistů, kteří se trestného činu dopustili. V oblasti výchovného působení jde o navázání na předchozí výchovu s důrazem na Etický kodex Policie České republiky. V oblasti organizační se jedná o zavádění takových opatření, které zajistí zejména kontrolu

policistů, zda jednají v souladu se zákonem. V oblasti technické jsou postupně zaváděna opatření, která vylučují subjektivnost v procesech rozhodování, i zaváděny takové technické prostředky, které zdokumentují případné protiprávní jednání policistů.

V empirické části práce šlo o ověření jednoho z faktorů, který může přispět ke spáchání trestného činu policistou – postoje k takové trestné činnosti. Zde bylo zjištěno, že nejpříjemnější je trestná činnost pro policisty, kteří jsou ve věkové kategorii do 30 let, a pokud se týká počtu odsloužených let, tak v kategorii policistů, kteří jsou ve služebním poměru od 6 do 10 let. Tyto výsledky odpovídají statistickým údajům, k nimž v minulosti dospěla na základě své činnosti Inspekce ministra vnitra.

Diplomovou práci je možné využít jak pro studijní účely z řad zájemců o danou problematiku. Dále ji bude možné využít při provádění praktických preventivních opatření ze strany vedení rezortu Ministerstva vnitra ČR, tak i Policejního prezidia ČR a jemu podřízených součástí policie. V neposlední řadě může posloužit i orgánům činným v trestním řízení, které se podílejí na odhalování, vyšetřování a souzení trestné činnosti policistů k prohloubení znalostí předmětné problematiky.

Resumé

Diplomová práce na téma „Kriminalita příslušníků Policie České republiky a formy její prevence“ pojednává o jednom ze závažných sociálně patologických jevů, kterým je trestná činnost páchaná příslušníky Policie České republiky (policisty). Práce je členěna do dvou částí – teoretické a empirické.

Teoretická část práce zahrnuje dvě kapitoly. První z nich je zaměřena na vymezení samotného pojmu „kriminalita policistů“, poukazuje na její hlavní příčiny, rozebírá jednotlivé její formy podle skutkových podstat trestných činů, jichž se policisté nejvíce dopouštějí a důsledků či dopadů, které má kriminalita policistů jak pro ně samotné, tak i pro veřejnost. Další kapitola rozebírá možnosti prevence kriminality policistů ve čtyřech stěžejních oblastech – v oblasti právní, pedagogického působení, dále v oblasti organizační a technické.

Empirická část práce je tvořena jednou kapitolou, která má tři subkapitoly. První subkapitola uvádí statistické údaje o kriminalitě policistů v letech 2003 až 2008. Obsahem druhé subkapitoly jsou tři případové studie, které na příkladech tří policistů ukazují možné způsoby páchaní trestné činnosti i navrhuje určité kroky, jak by se jim dalo zamezit. V poslední subkapitole jsou analyzovány výsledky empirického výzkumu, jehož cílem bylo zjistit, jaká je souvislost věku a délky služebního působení u policie s postojem policistů k trestné činnosti svých kolegů.

Anotace

Diplomová práce na téma „Kriminalita příslušníků Policie České republiky a formy její prevence“ se zabývá jedním ze závažných sociálně patologických jevů, kterým je trestná činnost policistů. Práce je členěna do dvou relativně samostatných celků – části teoretické, která sestává ze dvou kapitol, a empirické. První kapitola je věnována vymezení samotného pojmu „kriminalita policistů“, jakož i analýze příčin, forem a důsledků kriminality policistů. Ve druhé kapitole jsou rozebírány možnosti prevence kriminality policistů. Tento rozbor je uskutečněn po jednotlivých oblastech, jimiž jsou oblast právní, pedagogická, organizační a technická. V empirické části práce je jednak sledován rozsah, dynamiku a vývojové tendence kriminality příslušníků policie, dále jsou zde přiblíženy formou případových studií některé typické formy páchaní trestné činnosti policistů a v neposlední řadě též zjišťovány postoje policistů k vybraným formám trestné činnosti páchané policisty.

Klíčová slova:

Trestná činnost policistů, korupce, příčiny kriminality policistů, prevence kriminality policistů, postoj policistů k trestné činnosti policistů

Annotation

The thesis dealing with the topic „Crimes Committed by Czech Police Members and Forms of their Prevention“ is focused on one of the serious social pathologic phenomena, it being police crime. The thesis is divided into two relatively independent parts – a theoretical part consisting of two chapters, and an empiric one. The first chapter is dedicated to a definition of the term „police crime“, as well as to an analysis of the causes, forms and consequences of the police crime. The second chapter gives an analysis of the possibilities of police crime prevention. This analysis is divided into several areas – legal, educational, organisational, and technical. In the empiric part of the thesis the author monitors the scope, dynamics and development trends of the police crime, followed by examples of several typical forms of criminal acts committed by the police in the form of case studies, and last but not least, it offers results of an inquiry regarding the policemen's attitude towards selected forms of the crimes committed by the police.

Key words:

Police crime, corruption, police crime causes, police crime prevention, policemen's attitude towards police crime

Seznam použité literatury

Zákony a další právní normy:

1. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů.
2. Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
3. Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů.
4. Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
5. Etický kodex Policie České republiky. Dostupné na: <http://www.mvcr.cz/policie/kodex.html>
6. Rozkaz policejního prezidenta č. 1 ze dne 21. ledna 2005, kterým se vydává „Etický kodex Policie České republiky“.

Literatura:

7. BUDILOVÁ, L., HIRT, T. a kol. *Policista v multikulturním prostředí. Informační manuál pro Policii ČR*. Praha: MV ČR, 2005. ISBN: 80-903510-1-8
8. ĎURIČ, L., ŠTEFANOVIČ, J. a kol. *Psychológia pre učiteľov*. 2. vydání. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1977, 600 s.
9. CHMELÍK, J. a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. 1. vydání. Praha: Linde, 2003, 222 stran. ISBN 80-7201-434-X
10. CHRÁSKA, M. *Úvod do výzkumu v pedagogice. Základy kvantitativně orientovaného výzkumu*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003, 199 s. ISBN 80-244-0765-5
11. KLIMEŠ, L. *Slovník cizích slov*. 5. přeprac. a dopl. vyd. Praha: SPN, 1994, 855 s. ISBN 80-04-26059-4
12. KOUBEK, J. *Personální práce v malých a středních firmách*. 3., aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2007, 264 s. ISBN 978-80-247-2202-3
13. KUČHTA, J. a kol. *Kriminologie. I. část*. 1. dotisk 2. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2002, 132 s. ISBN 80-210-2204-3
14. MAREŠOVÁ, A. *Kriminologické aspekty trestné činnosti policistů*. 1. vydání. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. 114 stran. ISBN 80-86008-97-5
15. *O zkušenostech policistů z preventivní práce v České republice*. 1. vydání. Praha: Themis, 1997. 35 stran. ISBN 80-85821-47-8
16. ŘEHOŘ, A. *Metodické pokyny pro vypracování bakalářské práce. (Obsah a forma bakalářské práce)*. Brno: Institut mezioborových studií, 2006, 45 s.
17. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. I. díl, (§ 1 až § 179h)*. 5. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. 1432 stran. ISBN 80-7179-405-8
18. ŠÁMAL, P. a kol. *Trestní řád. II. díl, (§ 180 až § 471)*. 5. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. strany 1433-2846. ISBN 80-7179-405-8
19. ŠÁMAL, P., PÚRY, F., RIZMAN, S. *Trestní zákon. Komentář. I. díl*. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck, 2005. 742 stran. ISBN 80-7179-896-7

20. ŠTIČKA, M. a kol. *Korupce a protikorupční politika ve veřejné správě. Skripta ke stejnomennému vzdělávacímu programu Transparency International - Česká republika*. 1. vydání. Praha: Transparency International, 2005, 112 stran. ISBN neuvedeno

Rozhodnutí soudů různých stupňů:

21. Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 14. února 1967, sp. zn. 3 Tz 4/67
22. Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 25. března 1977, sp. zn. 11 Tzf 11/77
23. Rozsudek Nejvyššího soudu Československé socialistické republiky ze dne 4. září 1981, sp. zn. 7 Tz 39/81
24. Rozsudek Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 23. února 1983, sp. zn. 11 Tz 3/83
25. Rozsudek Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 23. března 1983, sp. zn. 5 Tz 15/82
26. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 3. prosince 2003, sp. zn. 5 Tdo 1293/2003.
27. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 9. srpna 2006, sp. zn. 8 Tdo 864/2006
28. Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22. března 2007, sp. z. 6 Tdo 121/2007

Články v časopisech:

29. HERZOGOVIÁ, Z. *Etické principy policejní práce*. In: Policista č. 4/2002 (příloha). Dostupné též na: <http://www.mvcr.cz/casopisy/policista/2002/04/etika.html>
30. HERZOGOVIÁ, Z. *Policejní etika a její místo v systému profesních etik*. In: Kriminálnístika č. 3/1999. Dostupné též na: <http://www.mvcr.cz/casopisy/kriminálnístika/1999/9903/herzog.html>
31. NESNÍDAL, J. Nebezpečí korupce – Společný boj v EU. Ekonom, 1997, č. 35, s. 30.
32. SOKOL, T. Provokace – forma boje proti korupci. Právní rádce, 2000, č. 1, s. 25.
33. VANTUCH, P. Ke konstrukci a možnostem postihu pro trestný čin pojistného podvodu dle § 250a trestního zákoníku. Právo a podnikání, 1999, č. 11, s. 15.

Internetové zdroje:

34. BISKUP, P. Policejního milionáře soudí za korupci. 26. března 2008. Online. [citováno 11. listopadu 2008]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/136098-policejního-milionáře-soudí-za-korupci.html>
35. BISKUP, P. Policistky braly úplatky, žalobce jim navrhl nepodmíněné tresty. 18. prosince 2008. Online. [citováno 18. prosince 2008]. Dostupné z:

- <http://www.novinky.cz/clanek/157127-policistky-braly-uplatky-zalobce-jim-navrhli-nepodminene-tresty.html>
36. BISKUP, P. Policistu soudí za to, že na pracovišti zmlátil velitele. 17. května 2008. Online. [citováno 10. ledna 2009]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/140097-policistu-soudi-za-to-ze-na-pracovisti-zmlatil-velitele.html>
  37. Bývalý policista dostal za loupeže 4,5 roku. 23. července 2008. Online. [citováno 7. ledna 2009]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/145628-byvaly-policista-dostal-za-loupeze-4-5-roku.html>
  38. Detektiv je stíhán za tři roky černých jízd. 3. června 2008. Online. [citováno 7. listopadu 2008]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/141476-detektiv-je-stihan-za-tri-roky-cernych-jezd.html>
  39. Důstojníci dopravního inspektorátu zadrženi za údajnou legalizaci kradených aut. 6. srpna 2008. Online. [citováno 12. února 2009]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/146617-dustojnici-dopravniho-inspektoratu-zadrzeni-za-udajnou-legalizaci-kradenych-aut.html>
  40. Heslo „charakter“. 1. ledna 2009. Online. [citováno 5. ledna 2009]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Charakter>
  41. Informace o trestné činnosti policistů České republiky za rok 2003. 28. května 2004. Online. [citováno 15. února 2009]. Dostupné z: http://web.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/krim_stat/2003/trest_cin.html
  42. Informace o trestné činnosti policistů Policie České republiky za rok 2004. 8. února 2005. Online. [citováno 9. února 2009]. Dostupné z: <http://web.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/2005/krimpol01.html>
  43. Informace o trestné činnosti policistů Policie České republiky za rok 2005. 8. února 2006. Online. [citováno 10. ledna 2009]. Dostupné z: <http://web.mvcr.cz/archiv2008/statistiky/2006/policiste05.html>
  44. Inspekce odhalila policistu, který přepadl večerku. 28. února 2009. Online. [citováno 28. února 2009]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/krimi/162645-inspekce-odhalila-policistu-ktery-prepadl-vecerku.html>
  45. Inspekce Policie České republiky. Datum publikace neuvedeno. Online. [citováno 15. ledna 2009]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=7768&doctype=ART&lang=cs>
  46. Inspekce stíhá dopravníky, měli si nechávat pokuty. 30. ledna 2008. Online. [citováno 5. ledna 2009]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/132053-inspekce-stiha-dopravaky-meli-si-nechavat-pokuty.html>
  47. Inspekce zadržela kriminalistu, který okradl Ukrajince. 8. února 2008. Online. [citováno 2. února 2009]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/132760-inspekce-zadrzela-kriminalistu-ktery-okradl-ukrajince.html>
  48. Kriminalita a delikvence. 16. října 2007. Online. [citováno 27. února 2009]. Dostupné z: <http://www.icm.cz/kriminalita-a-delikvence-charakteristika>
  49. LÍDLOVÁ, M. Zpráva o činnosti Inspekce ministra vnitra a o trestné činnosti policistů Policie České republiky za rok 2008. Datum publikace neuvedeno. Online.

- [citováno 25. března 2009]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/soubor/02-zprava-o-cinnosti-inspekce-mv-a-trestne-cinnosti-policie-ceske-republiky-za-rok-2008.aspx>
50. Odposlechy potvrdily, že policista pracoval pro zločince. 23. ledna 2009. Online. [23. ledna 2009]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/159508-odposlechy-potvrdily-ze-policista-pracoval-pro-zlocince.html>
  51. Policista dostal podmínku, nechal kolegu mlátit číšníka. 23. července 2008. Online. [citováno 23. října 2008]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/145629-policista-dostal-podminku-nechal-kolegu-mlatit-cisnika.html>
  52. Policista k smrti ubil Vietnamce, hrozí mu až 15 let vězení. 17. ledna 2009. Online. [citováno 17. ledna 2009]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/158980-policista-k-smrti-ubil-vietnamce-hrozi-mu-az-15-let-vezeni.html>
  53. Policista měl mít sexuální styk ve službě a přímo v policejním autě. 15. května 2008. Online. [citováno 5. října 2008]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/139969-policista-mel-mit-sexualni-styk-ve-sluzbe-a-primo-v-policejnim-aute.html>
  54. Policista měnil výsledky měření radaru, teď čelí obvinění. 26. září 2008. Online. [citováno 10. října 2008]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/150505-policista-menil-vysledky-mereni-radaru-ted-celi-obvineni.html>
  55. Policista z Chebska stíhán, bez povolení přechovával munici. 1. prosince 2008. Online. [citováno 1. prosince 2008]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/155599-policista-z-chebska-stihan-bez-povoleni-prechovaval-munici.html>
  56. PROCHÁZKA, M. Zpráva o činnosti Inspekce ministra vnitra a trestné činnosti policistů Policie České republiky za rok 2006. 26. února 2007. [citováno 5. ledna 2009]. Dostupné z: <http://web.mvcr.cz/archiv2008/ministerstvo/imv/dokumenty/zprava06.pdf>
  57. Soud osvobodil expolicistu, který zbil Kateřinu Jacques. 8. února 2008. Online. [citováno 5. ledna 2009]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/132752-soud-osvobodil-expolicistu-ktery-zbil-katerinu-jacques.html>
  58. Soud zpřísnil trest pro policejního zrádce. 1. prosince 2008. Online. [citováno 1. prosince 2008]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/154191-soud-zprisnil-trest-pro-policejniho-zradce.html>
  59. SÝKORA, J. *Etický kodex Policie ČR. Kdo si hraje, nezlobí*. 30. března 2005. Dostupné na: <http://www.blisty.cz/2005/3/31/art22662.html>
  60. Tři policisté podle inspekce drsně vydírali muže, který řídil bez dokladů. 15. prosince 2008. Online. [citováno 15. prosince 2008]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/156761-tri-policiste-podle-inspekce-drsne-vydirali-muze-ktery-ridil-bez-dokladu.html>
  61. VACULÍK, R. Milenkou pražského policisty byla třináctiletá dívka. 9. prosince 2008. Online. [citováno 9. prosince 2008]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/156260-milenkou-prazskeho-policisty-byla-trinactileta-divka.html>

62. Za únik nahrávky schůzky Weigla se Šloufem byl obviněn policista. 5. května 2008. Online. [citováno 7. ledna 2009]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/clanek/139155-za-unik-nahravky-schuzky-weigla-se-sloufem-byl-obvinen-policista.html>
63. Zpráva o činnosti inspekce ministra vnitra a o trestné činnosti příslušníků Policie České republiky za rok 2007. Datum publikace neuvedeno. Online. [citováno 10. ledna 2009]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/docDetail.aspx?docid=7768&doctype=ART&lang=cs>

Příloha

Dotazník postoje k trestné činnosti policistů

Vážený/vážená kolego/kolegyně,

obracím se na Tebe s tímto dotazníkem v souvislosti se zpracováním své diplomové práce na téma „Kriminalita příslušníků Policie České republiky a formy její prevence“. Jeho smyslem je získat potřebné údaje k postojům policistů k trestné činnosti páchané policisty. Dotazník je anonymní, proto není vyžadováno jeho podepsání. Současně nemusíš mít obavu, že by údaje jím získané byly využity nějak v Tvůj neprospěch. U otázky vždy zatrhni pouze jedinou odpověď do příslušného okénka, nepřipadá-li do úvahy více možných odpovědí.

1.) Jsem:

muž žena

2.) Je mi:

30 a méně let 31 až 40 let 41 až 50 let 51 a více let

3.) U policie sloužím:

5 a méně let 6 až 10 let 11 až 20 let 21 a více let

4.) V průběhu trvání svého služebního poměru jsem se stal přímým svědkem toho, kdy se kolega dopustil jednání, které má znaky trestného činu:

ano ne

5.) Pokud by ses setkal/a u svého kolegy/kolegyně s jednáním, které vykazuje znaky trestného činu, zachoval/a by ses následovně:

- snažil/a bych se jej od spáchání předem odradit, pokud by to šlo
- aktivně bych mu ve spáchání trestného činu bránil/a
- spáchání činu bych nahlásil/a nadřízenému, popřípadě na kontrolní oddělení
- nedělal/a bych nic

6.) Kriminalita policistů je podle Tebe:

- jevem, s nímž je nutno bojovat, protože dělá policii špatné renomé
- jevem, o němž nevím, co si mám myslet, protože jsem o něm nepřemýšlel/a
- přirozeným jevem, protože moc korumpuje takřka každého člověka
- jevem, kolem kterého se dělá zbytečně spousta hřebuku

7.) Ty sám/sama ses dopustil/a jednání, které má znaky trestného činu?

ano

ne

Děkuji za Tvůj čas